

- Krošláková, Ema: O prekladani staroslovienskych analytických spojení do slovenčiny. (Na 1100. výročie smrti Metoda.) In: Slovenská reč, 50, 1985, s. 193-197.
- Krošláková, Ema: Obraz života a diela Konštantína a Metoda v cirkevnoslovanských literárnych textoch. In Studia Academica Slovaca. 20. Prednášky XXVII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1991, s. 115 – 127.
- Krošláková, Ema: Základy slavistiky a staroslovienčina. Textová príručka. 1. vyd. Nitra: Fakulta humanitných vied Vysokej školy pedagogickej 1994. 218 s. (spoluautorka K. Habovštiaková).
- Sokolová, Jana: Tri aspekty jazykovej nominácie. Nitra: Filozofická fakulta UKF 2002. 104 s.
- Sokolová, Jana: Sémantika kvalifikačných adjektív. Nitra: Filozofická fakulta UKF 2003. 102 s.
- Sokolová, Jana: Variantnosť v jazyku a variantnosť jazyka. Nitra: Garmond 2004. 98 s.
- Vaňko, Juraj: The Language of Slovakia's Rusyns. East European Monographs. New York: Columbia University Press 2000. 225 s.
- Vaňko, Juraj: Slovaško-slovenska homonimija. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani 2003. 239 s.
- Vaňko, Juraj: *Slovaška slovnica za Slovence*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani 2004. 290 s.
- Vaňko, Juraj: Reflexívnosť ako subjektívnosť. In XIII. medzinárodný zjazd slavistov v Ljubľane. Príspevky slovenských slavistov. Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický kabinet SAV, 2003, s. 123-133.
- Vaňko, Juraj: Vetné typy v slovenčine a ukrajinčine. In Zborník k XI. medzinárodnému zjazdu slavistov. Vysoká škola pedagogická v Nitre, Fakulta humanitných vied 1993, s. 45-67.
- Vaňko, Juraj: Einige syntaktische Besonderheiten der ukrainischen Dialekte in der Ostslowakei. In Zeitschrift für Slawistik, Band 29, 1984, 68-79.
- Vaňko, Juraj: Classification of Carpatho-Rusyn Dialects. In Encyclopedia of Rusyn History and Culture. Edited by P. R. Magocsi and I. Pop. Toronto - Buffalo - London: University of Toronto Press 2002, s. 254-263.
- Vaňko, Juraj: Slovinsko-slovenská interlingválna homonymia. In Slavia, 73, 2004, 1, s. 59-70.
- Vaňko, Juraj: Vyjadrovanie priestorových vzťahov predložkovými pádmami substantív v slovenčine a ukrajinčine. In Reflexie lingvistických konfrontácií. II. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa 1998, s. 30-47.
- Vaňko, Juraj: The Rusyn Language in Slovakia: between a rock and a hard place. In International Journal of the Sociology of Language. Berlin – New York: Mouton de Gruyter 2007, s. 75-96.

Dejiny slavistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove [(1959) 1993–2009]

JÚLIA DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ

1.1. Ak hovoríme o dejinách slavistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, máme na mysli dejiny katedry slavistiky, ktorá bola ustanovená 1. septembra 1993 ako osobitné pedagogické a vedecké pracovisko na základe uznesenia Akademického senátu FF UPJŠ v Prešove zo dňa 28. júna 1993. Podrobné dejiny katedry slavistiky v rokoch 1993 – 2009 sme spracovali v štúdiu *Z dejín katedry slavistiky, ktorá bola uverejnená v zborníku Slavistika v premenách času (štúdie z jazykovednej a literárnovednej komparistiky)* (Acta Universitatis Prešoviensis. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity 2009, s. 410-427). V uvedenej štúdiu sme charakterizovali vedeckovýskumnú a pedagogickú činnosť, spoluprácu s domácimi a zahraničnými

pracoviskami ako aj personálne zloženie katedry. V predkladanom texte nadväzujeme na predchádzajúcu štúdiu, ale našu pozornosť sme zamerali na charakteristiku publikačných výstupov katedry slavistiky ako aj katedry slovenského jazyka literatúry, z ktorej sa katedra slavistiky vyčlenila delimitáciou v roku 1993. Odbornej verejnosti predkladáme anotácie zborníkov, monografií a podrobný prehľad publikovaných štúdií v týchto zborníkoch, ktoré majú pre dejiny slavistiky na Prešovskej univerzite v Prešove veľkú hodnotu, keďže podávajú svedectvo o vedeckovýskumnej práci prešovských slovakistov a slavistov jednak v oblasti výskumu života a diela P. J. Šafárika, jednak v oblasti konfrontačného a komparatívneho výskumu slovensko-poľských, slovensko-bulharských a slovensko-bieloruských jazykových, literárnych a kultúrnych vzťahov. Základom medzinárodnej spolupráce katedry slavistiky sa stali predovšetkým tri lektoráty – lektorát poľského, bieloruského a bulharského jazyka a kultúry – ktorých poslaním je šíriť jazyk, literatúru a kultúru svojej materskej krajiny v zahraničí. K tomu patrí aj účasť členov katedry v medzinárodných výskumných projektoch, na medzinárodných zjazdoch slavistov a na zahraničných vedeckých sympóziách a konferenciách, učiteľské a študentské mobility v rámci programu Erasmus, na základe dohody o medzinárodnej spolupráci medzi Prešovskou univerzitou v Prešove a partnerskými organizáciami v zahraničí ako aj na základe kultúrnej dohody o spolupráci medzi Ministerstvom školstva SR a partnerskými ministerstvami v zahraničí. Katedra slavistiky sa hneď od svojho ustanovenia v roku 1993 stala katedrou, ktorá prijímala zahraničných študentov, doktorandov a prednášateľov a ktorá zároveň poskytovala výučbu poľského, bieloruského a bulharského jazyka pre všetkých záujemcov o tieto jazyky z radov poslucháčov, doktorandov a učiteľov na Prešovskej univerzite.

1.2. Ustanovenie katedry slavistiky v roku 1993 bolo vlastne zavŕšením niekoľkoročných snáh katedry slovenského jazyka a literatúry o zriadenie slavistického pracoviska, ktoré by z jednej strany zastrešovalo aktivity spojené s prípravou šafárikovských osláv v roku 1986 (125. výročie smrti), 1991 (130. výročie smrti) a 1995 (200. výročie narodenia) a z druhej strany by viedlo k založeniu osobitného pedagogického a vedeckého pracoviska, zameraného na štúdium slovanských filológií, resp. slavistiky ako osobitných študijných programov. Tieto zámery patrili k prioritám katedry slovenského jazyka a literatúry, keďže k zakladajúcim fakultám Univerzity P. J. Šafárika so sídlom v Košiciach (1959) patrili dve fakulty: filozofická fakulta v Prešove a lekárska fakulta v Košiciach. Aktivity súvisiace so zriadením katedry slavistiky sa posilnili v rokoch 1988–1993, ktoré priali rozvoju slavistiky v celoslovenskom meradle.

Prvé veľké šafárikovské oslavy sa konali v roku 1961 pri príležitosti 100. výročia smrti P. J. Šafárika. Hlavným organizátorom medzinárodnej vedeckej konferencie bola Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorá v spolupráci s Československou akadémiou vied v Prahe, Slovenskou akadémiou vied v Bratislave ako aj Karlovou univerzitou v Prahe a Univerzitou Komenského v Bratislave usporiadala tzv. putovnú slavistickú konferenciu v Prahe, Bratislave a Košiciach (30. mája – 2. júna 1961). Putovný charakter mala aj *výstava o živote a diele P. J. Šafárika*, ktorú inštalovala Štátna vedecká knižnica v Košiciach a ktorá postupne bola sprístupnená v Kežmarku, Poprade, Levoči a Prešove. Napokon pri príležitosti tejto konferencie

bol zriadený *Pamätný dom Pavla Jozefa Šafárika v Kobeliarove*. Na vernisáži literárneho múzea sa zúčastnili slovenskí, českí a zahraniční účastníci konferencie.

„Ak si mladá Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach so svojou Lekárskou fakultou v Košiciach a Filozofickou fakultou v Prešove pripomínala aspoň slávnostne tento pokrokový odkaz pri svojom zriadení v roku 1959, prihlásila sa k nemu omnoho aktívnejšie a cieľavedomejšie najmä v jubilejnom roku 1961. V ňom si uvedomila hlboký význam slov, že: *„Hlásiť sa k veľkému menu Pavla Jozefa Šafárika pokladala by za česť každá slovanská univerzita“*, ktoré pri slávnostnom otváraní študijného roku 1923/24 povedal vo svojej inauguračnej slávnostnej reči novouvádzaný rektor profesor dr. Jozef Hanuš.“ Tieto slová uverejnené v Úvode (1962, s. 3) k Šafárikovskému zborníku FF UPJŠ, vydanému pri príležitosti storočnice úmrtia Pavla Jozefa Šafárika, možno chápať ako vyznanie úcty a obdivu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika k veľkému synovi slovenského národa, a prihlásenie sa k jeho vedeckému odkazu.

Sborník Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. (Katedra slovenského jazyka a literatúry). II. (1961). *Sborník šafárikovský*, venovaný z príležitosti 100. výročia smrti P. J. Šafárika V. medzinárodnému sjazdu slavistov v Sofii 1963. Hlav. red. Š. Tóbič. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1962. 216 s. Obsahovú náplň zborníka tvorí päť štúdií.³⁹ Najrozsiahlejší text predstavuje štúdiá *Šafárikov jazyk* spod pera Štefana Tóbiča, prvého vedúceho prešovskej katedry slovenského jazyka a literatúry (1952–1969), v úvode ktorej sa uvádza: „Dejiny svetovej vedy poznajú len málo podobných učencov, spájajúcich dômyselne teóriu s praxou, ktorí v nepredstaviteľne ťažkých a nepriaznivých podmienkach vytvorili svojou železnou vôľou, bezpríkladnou húževnatosťou, vytrvalosťou také podivuhodné bohaté životné dielo a ktorí by sa boli vyznačovali takými pokrokovými črtami ušľachtilého charakteru, aké vyznačovali tohto skromného, tichého, obetavého, zdielneho, k spolupráci vždy vyzývajúceho a volajúceho veľkého rodáka malého Kobeliarova.“⁴⁰ O pár rokov neskôr Štefan Tóbič napísal druhú štúdiu *Kollárov jazyk*, ktorá sa spolu s predchádzajúcim textom stala základom monografie *Šafárikov a Kollárov jazyk. Príspevok k vývinu českého a slovenského spisovného jazyka v období národného obrodzenia*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanea Prešovensis. Philologica 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1966. 160 s.). Bola to prvá monografická práca, ktorú v edícii Spisy FF UPJŠ vydala Filozofická fakulta v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Zároveň sa táto monografia stala základom pre vymenúvacie konanie Štefana Tóbiča za univerzitného profesora vo vednom odbore slovenský jazyk.⁴¹

³⁹ Úvodom (s. 3-4). Brtáň, Rudo: P. J. Šafárik na Slovensku, mladost', štúdiá a vychovávateľská činnosť v Prešporke (1795–1819), s. 5-75; Petrus, Pavol: Literárnoestetické názory mladého P. J. Šafárika (1814–1822), s. 77-90; Tóbič, Štefan: Šafárikov jazyk, s. 91-193; Vavro, Jozef: Ján Herkel' a Šafárikova kritika jeho všeslovanskej gramatiky, s. 195-210; Bajcurová, Tamara: P. J. Šafárik a J. I. Venelin, s. 211-214.

⁴⁰ Tóbič, Štefan: Šafárikov jazyk, c. d., s. 91-92.

⁴¹ Katedra slavistiky vznikla síce v roku 1993 delimitáciou z katedry slovenského jazyka a literatúry, ale v tejto súvislosti nemožno zabúdať ani na zásluhy o rozvoj slavistického výskumu na FF UPJŠ v Prešove ďalších dvoch filologických katedrií so slavistickým zameraním: na katedru ruského jazyka a literatúry

Čo podnietilo Štefana Tóbika k napísaniu tejto práce? „Bola to predovšetkým hlboká úcta a oddanosť voči nášmu veľkému a slávnemu gemerskému rodákovi Pavlovi Jozefovi Šafárikovi, ktorá nás už dávnejšie viedla k usilovnému a sústavnému štúdiu jeho pokrokového životného odkazu. Zriadenie druhej slovenskej univerzity v roku 1959 v Košiciach aj z našej prešovskej vysokej školy pedagogickej a jej pomenovanie honosným menom Pavla Jozefa Šafárika bolo nám skoro v predvečer osláv stého výročia Šafárikovej smrti podnetom pre štúdium jazyka jeho česky písaných diel. (...) Po takto koncipovanom výskume a spracovaní Šafárikovho jazyka sa ukázala nevyhnutnou aj potreba podobného výskumu a spracovania jazyka aj jeho nie menej slávneho vrstovníka a priateľa Jána Kollára. Obidvaja títo slávni muži majú popri niektorých svojskostiach a osobitnostiach mnoho spoločného predovšetkým v jazyku, a to tak v približne rovnakej jazykovej praxi, ako aj v rovnakej jazykovej kultúre a najmä teórii. Pritom vekovo o dva roky mladšieho Šafárika (1795–1861) uvádzame v práci pred vekovo starším Jánom Kollárom (1793–1852) preto, lebo svojou prvou a jedinou básnickou zbierkou *Tatranská Múza s lýrou slovanskou* z roku 1814 vstúpil do našej národnej literatúry pred Kollárom, ktorého *Básně* vyšli až v roku 1821.“⁴²

1.3. Hlavným cieľom druhej šafárikovskej konferencie, ktorá sa konala v dňoch 22.–24. októbra 1986 pri príležitosti 125. výročia P. J. Šafárika vo veľkej zasadačke Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, bola snaha „orientovať pozornosť vedeckých pracovníkov a ústavov na také otázky života a diela P. J. Šafárika, ktoré z hľadiska najnovších poznatkov bolo potrebné poopraviť, rozvinúť do širších a hlbších súvislostí, alebo ktorým sa doposiaľ nevenovala dostatočná pozornosť.“⁴³ Hlavným usporiadateľom vedeckej konferencie bola Matica slovenská a spoluorganizátormi boli Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Slovenská akadémia vied v Bratislave a ONV v Rožňave. Súbežne s tým sa uskutočnila vernisáž novej literárno-múzejnej expozície v rekonštruovanom Pamätnom dome P. J. Šafárika v Kobeliarove.⁴⁴

a katedru ukrajinského jazyka a literatúry. Všetky tri katedry vznikli vlastne už v roku 1952/1953 a patria k najstarším katedrám Filozofickej fakulty v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach ako aj jej predchodkyne Filologickej fakulty Vysokej školy pedagogickej v Bratislave so sídlom v Prešove. Podrobnejšie o dejinách spomínaných katedier ako aj celej filozofickej fakulty pozri *Filozofická fakulta v Prešove (1959–1999). Jubilejný zborník k 40. výročiu ustanovenia Filozofickej fakulty v Prešove*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Zost. M. Otčenáš. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 1999. 268 s.). Filozofická fakulta v Prešove zotrvala vo zväzku Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach tridsaťsedem rokov (1959–1996). Od 1. januára 1997 vstúpil do platnosti Zákon č. 361/1996, na základe ktorého bola zriadená *Prešovská univerzita v Prešove*. Filozofická fakulta patrí k jej zakladajúcim členom.

⁴² Tóbič, Štefan: Šafárikov a Kollárov jazyk. Príspevok k vývinu českého a slovenského spisovného jazyka v období národného obrodzenia, c. d., s. 14–15.

⁴³ Sedlák, Imrich: Úvod. In Sedlák, Imrich (Zost.): Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodzenie. Zborník z vedeckej konferencie. Martin: Matica slovenská 1989, s. 5–6.

⁴⁴ *Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodzenie. Zborník z vedeckej konferencie. 1. vyd. Zost. I. Sedlák. Martin: Matica slovenská 1989. 420 s.*: Sedlák, Imrich: Úvod (s. 5–6); Chalupka, Slavko: Otvárací prejav (s. 11–23); Tibenský, Ján: Slovenské korene Šafárikovho slavizmu (s. 24–47); Kowalska, Eva: Historická koncepcia diela P. J. Šafárika (s. 48–61); Krajčovič, Milan: Pavol Jozef Šafárik a Juhoslovania

„Konferencia za hlavné úlohy označila“, uvádza sa v úvode k zborníku, „zintenzívnenie výskumu diela P. J. Šafárika v príslušných vedeckých pracoviskách, katedrách vysokých škôl a inštitúcií, aktívnejšie pokračovanie vo vydávaní jeho spisov a jednotlivých diel v slovenských prekladoch, prípravu medzinárodnej vedeckej konferencie o živote a diele P. J. Šafárika, vydávanie informatívno-bibliografického bulletinu, zhrnujúceho podklady pre výskum a popularizáciu Šafárikovho diela, zriadenie šafárikologického vedeckého pracoviska na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove, ktoré by plnilo výskumnú, dokumentačnú, editorskú a publikačnú funkciu, prípravu a vydanie personálnej bibliografie v Matici slovenskej a ďalšie úlohy. Celé toto snaženie má vyústiť pri príležitosti 200. výročia narodenia Pavla Jozefa Šafárika, ktoré pripadá na rok 1995.“⁴⁵ Bol to podrobný plán úloh, ktoré vyvstali pred slovenskou slavistikou v oblasti výskumu života a diela tohto veľkého učenca. Mnohé z týchto úloh sa podarilo realizovať, ako ukážeme nižšie (1.4. – 1.5.), prípadne realizácia viacerých projektov sa skomplikovala tým, že od 1. januára 1997 Filozofická fakulta v Prešove vystúpila zo zväzku Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a stala sa zakladajúcim členom Prešovskej univerzity v Prešove. Až novovzniknutá Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach, ktorá bola ustanovená 1. januára 2007, prevzala vedeckú, organizačnú, editorskú a publikačnú garanciu výskumu života a diela Pavla Jozefa Šafárika.⁴⁶

(s. 62-106); Urban, Otto: P. J. Šafárik a české prostředí 40.–50. let 19. století (s. 107-116); Novotný, Jan: K politické činnosti Pavla Josefa Šafárika (s. 117-135); Panovová, Ema: Šafárik a ruskí slavisti (s. 136-148); Rosenbaum, Karol: Literárnohistorické dielo P. J. Šafárika (s. 149-160); Kraus, Cyril: O „historickéj iniciatíve“ Šafárikovej poézie (s. 161-170); Štraus, František: Strofa a metrum v poézii P. J. Šafárika (s. 171-200); Petrus, Pavol: Prozaické názory P. J. Šafárika v Počátkoch (s. 201-205); Vaško, Imrich: Básnické dedikácie P. J. Šafárikovi (s. 206-218); Doruľa, Ján: Pavol Jozef Šafárik a slovenčina (s. 219-232); Jóna, Eugen: Šafárikov hlas o spisovnom jazyku (s. 233-243); Bartko, Ladislav: Doterajšie výskumy Šafárikovho jazykovedného diela a školská prax (s. 244-251); Doruľa, Ján: Poznámky k literárno-múzejnej expozícii (s. 252-254); Slivka, Michal: Pavol Jozef Šafárik a jeho vzťah k archeológii (s. 255-260); Urbancová, Viera: Význam P. J. Šafárika pre slovenskú etnografiu (s. 261-276); Bielik, Miroslav: P. J. Šafárik v knihovníctve a v bibliografii (s. 277-288); Gallo, Ján: Šafárik ako vychovávateľ a pedagóg (s. 289-318); Sedlák, Imrich: Vplyv prostredia na formovanie profilu P. J. Šafárika (s. 319-335); Medvecký, Jozef – Kafka, Jozef: O chorobe a o depresívnych prejavoch P. J. Šafárika (s. 336-341); Eliáš, Michal: Pavol Jozef Šafárik očami Jozefa Škultétyho (s. 342-352); Hučko, Ján: Slovenská inteligencia v národnom obrodení (s. 353-363); Hollá, Anna: Šafárikove názory na hlaholiku a cyriliku (s. 364-374); Kováč, Mišo A.: Audiovizuálna konkretizácia diela P. J. Šafárika (s. 375-379); Belák, Blažej: Projekt personálnej bibliografie P. J. Šafárika (s. 380-387); Rosenbaum, Karol: Záverečné slovo (s. 388-401); Menný register (s. 402-408); Register miest a obcí (s. 409-420).

⁴⁵ Sedlák, Imrich: Úvod, c. d., s. 6.

⁴⁶ Na konferencii *Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodenie* vystúpil Blažej Belák s referátom *Projekt personálnej bibliografie P. J. Šafárika* (1989, s. 380-387), ktorý rátať s účasťou domácich a zahraničných bibliografov. Predmetom tohto projektu boli publikované práce P. J. Šafárika a diela o ňom, predstavujúce ohlas jeho tvorby v dielach iných autorov. Knižná podoba projektu vyšla v roku 2004 pod názvom *Personálna bibliografia Pavla Jozefa Šafárika*. (1.–2.) v rámci edície Spisy Pavla Jozefa Šafárika. 8. zväzok. Sú v nej spracované dokumenty od roku 1814 – 1995, v ktorom sa skončil základný výskum; dokumenty publikované po roku 1995 sa uvádzajú sporadicky. Obsah 8. zv. Spisov tvorí osem registrov a 6641 anotovaných bibliografických záznamov, ktoré sú rozdelené na záznamy o diele P. J. Šafárika a diela o ňom. (Podrobnejšie Ripka, Ivor: *Slovanské starožitnosti Pavla Jozefa Šafárika v slovenčine* (Reflexie o diele, jazyku pôvodiny a prekladu. In *Slavica Slovaca*, 46, 2011, s. 10-23).

Súbežne s vedeckou konferenciou *Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodenie* v roku 1986 sa konalo slávnostné otvorenie novej literárno-múzejnej expozície v rekonštruovanom Pamätnom dome P. J. Šafárika v Kobeliarove, na ktorom sa zúčastnili účastníci konferencie. Sprievodca po Pamätnom dome v Kobeliarove vyšiel tlačou v jubilejnom roku:⁴⁷ „Predstaviť život, prácu a dielo Pavla Jozefa Šafárika v literárno-múzejnej interpretácii znamená prezentovať ho ako veľkého buditeľa našich bratských národov, vedca, vlastenca a Slovana; priblížiť dobu, celú šírku jeho vedeckých, literárnych a verejných záujmov; spoznať ho ako jednu z najvýznamnejších osobností slovenskej a českej kultúry v prvej polovici 19. storočia, ako jedného najvýraznejších postáv slavistiky vôbec; ako básnika, prekladateľa, historika, lingvistu, pedagóga, etnografa a archeológa.“⁴⁸

1.4. Priaznivé podmienky pre rozvoj slavistiky jednak v celoslovenskom kontexte, jednak v kontexte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika nastali v rokoch 1988–1993, čiže v medzizjazdovom období: medzi 10. medzinárodným zjazdom slavistov (1988 v Sofii) a 11. medzinárodným zjazdom slavistov, ktorý sa po prvý raz mal konať na Slovensku (1993 v Bratislave). Hneď po návrate slovenskej delegácie zo sofijského zjazdu slavistov koncom augusta 1988 začala systematická práca na posilnení slavistiky ako vedného i študijného odboru v Slovenskej akadémii vied a na slovenských univerzitách. V Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV bola zriadená *slavistická bunka*, ktorej poslaním bolo pripraviť výskumný program slovenskej jazykovednej slavistiky. Na verejnej oponentúre tohto programu v októbri 1988 sa zúčastnili slovenskí slavisti z akademických i univerzitných pracovísk.⁴⁹ To možno pokladať za prvý rozhodujúci krok v príprave na dôstojnú reprezentáciu slovenskej slavistiky na 11. medzinárodnom zjazde slavistov v roku 1993 v Bratislave. V tom istom čase sa predsedníctvo SAV obrátilo listom na Ministerstvo školstva SR s návrhom, aby sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach začali práce na otvorení nového študijného programu *slavistika*, ktorého cieľom bola príprava odborníkov v odbore slovanské jazyky a slovanské literatúry.

⁴⁷ Sedlák, Imrich – Vaško, Imrich: Pamätný dom Pavla Jozefa Šafárika v Kobeliarove. (Sprievodca po živote, diele a činnosti P. J. Šafárika v literárno-múzejnej expozícii Pamätného domu v Kobeliarove). Rožňava: Vydavateľský závod reklamného podniku ERPO v Bratislave pre odbor kultúry ONV v Rožňave, 1986. 144 s.

⁴⁸ Sedlák, Imrich – Vaško, Imrich: Pamätný dom Pavla Jozefa Šafárika v Kobeliarove, s. 5.

⁴⁹ Správa o tomto stretnutí slovenských slavistov bola publikovaná v časopise *Slavica Slovaca*, 24, 1989, s. 201-210. Podrobnejšie o vzniku a činnosti Slovenského komitétu slavistov v období od svojho založenia v roku 1965 až po súčasnosť pozri v brožúrke: Žeňuch, Peter: Prvý kongres slovenských slavistov. Slovenská slavistika po roku 1993. Bratislava 26.–28. októbra 2011. (Program. Slovenský komitét slavistov v dátumoch. Vydavateľská činnosť Slovenského komitétu slavistov. Členovia Slovenského komitétu slavistov). Bratislava: Slovenský komitét slavistov. Slavistický ústav Jána Stanislava SAV 2011 a tiež v úvodnej časti tejto publikácie s názvom Stav a perspektívy slovenskej slavistiky. Z dejín Slovenského komitétu slavistov a Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. Na základe uznesenia Predsedníctva SAV z 20. decembra 1994 bol s platnosťou od 1. januára 1995 založený *Slavistický kabinet* ako vedeckovýskumné a koordinačné centrum slavistického výskumu na pôde Slovenskej akadémie vied. O desať rokov neskôr bol kabinet transformovaný na Slavistický ústav Jána Stanislava SAV (1995).

Vďaka tomu pri Katedre slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty UPJŠ bola zriadená komisia pre prípravu študijného programu slavistika, v ktorej participovali učiteľia zo všetkých troch prešovských slavistických katedrií – slovakisti, rusisti a ukrajiniisti. Po schválení návrhu na neučiteľské magisterské štúdium jednodoborovej a dvojdoborovej slavistiky vo Vedeckej rade FF UPJŠ boli prijatí v školskom roku 1992/1993 prví študenti dvojdoborovej slavistiky (v kombinácii so slovenčinou, ruštinou a ukrajinčinou). Štúdium slavistiky bolo otvorené pri katedre slovenského jazyka a literatúry. O rok neskôr bola zriadená osobitná katedra slavistiky, takže v akademickom roku 1993/1994 už na novozriadenej katedre študovali dva ročníky poslucháčov slavistiky.

Koncom osemdesiatych rokov minulého storočia sa pri Katedre slovenského jazyka a literatúry FF UPJŠ začali prípravy na organizovanie vedeckej konferencie, venovanej 130. výročiu úmrtia Pavla Jozefa Šafárika, ktorá sa konala v septembri 1991. Výstup z konferencie tvorí osobitný zborník, ktorý bol dôstojným príspevkom slovenských aj českých slavistov k 11. medzinárodnému zjazdu slavistov v Bratislave 1993. Na konferencii sa zúčastnili jazykovedci, literáti, historici, etnológovia, archeológovia a pedagógovia zo slovenských i českých akademických aj univerzitných pracovísk.⁵⁰

⁵⁰ Uvádzame podrobný prehľad všetkých publikovaných textov v zborníku: *Pavol Jozef Šafárik v slovenskej a českej slavistike*. Zborník venovaný XI. medzinárodnému zjazdu slavistov v Bratislave. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikianae. Literárnovedný zborník.10./ Jazykovedný zborník.11./ Historický zborník. 4. Prvé vydanie. Ved. red. P. Petrus. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo1993. 313 s.: Úvod (P. Petrus, s. 3). Otvorenie konferencie (J. Rybák, s. 9-11). *Literárna veda*. Ďurišin, Dionýz: Európsky kontext Šafárikovej literárnej slavistiky (s. 17-21); Červeňák, Andrej: Šafárikove dejiny a ruská literatúra (s. 22-30); Hvišič, Jozef: Vzťah P. J. Šafárika k Poľsku (s. 31-36); Koška, Ján: Recepcia diela P. J. Šafárika v Bulharsku (dvojdomosť a tretia literatúra) (s. 37-44); Bechyňová, Věnceslava: Šafárikovo štúdium starobulharské literatúry (s. 45-56); Babotová, Ľubica: Recepcia odkazu P. J. Šafárika zakarpatskými Rusínmi-Ukrajincami v 19. storočia (s. 57-60); Káša, Peter: Maďarská literárna veda a P. J. Šafárik (do roku 1918) (s. 61-68); Šmatlák, Stanislav: P. J. Šafárik a česko-slovenský kontext (s. 69-76); Rosenbaum, Karol: Šafárikova koncepcia literatúry (s. 77-88); Kraus, Cyril: Šafárik – kritik (s. 89-92); Maťovčík, Augustín: Vzťah a spolupráca P. J. Šafárika s Jánom Kollárom v oblasti heuristiky, vedeckého výskumu a národného hnutia (s. 93-100); Petrus, Pavol: Pavol Jozef Šafárik a Jaroslav Vlček (s. 101-110); Žemberová, Viera: Šafárikove Slovenské starožitnosti a literárny proces 19. storočia (s. 111-118); Gbúr, Ján: Báseň „K stotelej pamiatke narodenia P. J. Šafárika“ v kontexte Hviezdoslavovej príležitostnej poézie (s. 117-124); Briškár, Juraj: Ku genéze Šafárikovej vedeckej osobnosti (s. 125-132); Vaško, Imrich: Šafárikova štylizácia autorského subjektu (s. 133-136); Balegová, Oľga: Šafárikov Jánosišik ako epický problém a obraz konštrukcie sveta (s. 137-144); Dupkala, Rudolf: Filozofické asociácie k Šafárikovej básnickej zbierke Tatranská Múza s lýrou slovanskou (s. 145-152); Štraus, František: Rytmická štruktúra originálu a prekladu básnickej zbierky P. J. Šafárika Tatranská Múza s lýrou slovanskou (s. 153-166); Valcerová, Anna: Feldekov preklad Tatranskej Múzy s lýrou slovanskou (s. 167-178); Šimon, Ladislav: Šafárikov preklad Schillerovej drámy Maria Stuart (s. 179-190). *Jazykoveda*. Blanár, Vincent: Konstantin Jireček a Pavol Jozef Šafárik (s. 191-196); Bartko, Ladislav: Pavol Jozef Šafárik a začiatky slovenskej dialektológie (s. 197-204); Lipták, Štefan: Západoslovansko-východoslovanské jazykové pomedzie a P. J. Šafárik (s. 205-210); Chovan, Juraj: Jazykovedné reflexie z korešpondencie P. J. Šafárika (s. 211-216); Nižníková, Jolana: Syntaktické osobitosti Šafárikovej Tatranskej Múzy s lýrou slovanskou (s. 217-224); Sabol, Ján – Rusnák, Juraj: K lexike verša Šafárikovej zbierky Tatranská Múza s lýrou slovanskou (s. 225-236). *História, archeológia, národopis, pedagogika*. Kučera, Matúš: Pavol

1.5. V roku 1990 pri katedre slovenského jazyka a literatúry bolo zriadené *oddelenie Pavla Jozefa Šafárika* (jeho vedúcim bol prof. P. Petrus a vo funkcii vedeckého tajomníka sa vystriedali doc. I. Vaško a doc. L. Bartko), v ktorom sa koordinovali práce na príprave dôstojných osláv 200. výročia narodenia Pavla Jozefa Šafárika. Oddelenie fungovalo do roku 1993, keď jeho úlohy prevzala novovzniknutá katedra slavistiky. Na príprave plánu osláv participovala nielen Filozofická fakulta v Prešove, ale aj vedenie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Významným medzníkom v dejinách slovenskej slavistiky bolo schválenie návrhu na vydanie sedemzväzkových Spisov Pavla Jozefa Šafárika v slovenčine (okrem poézie, prekladov, korešpondencie, ktoré vychádzali v pôvodnom jazyku) vo Vedeckej rade Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach dňa 10. apríla 1991. Vydávanie Spisov bolo schválené v tomto poradí: 1. zv. Geschichte, 2.–3. zv. Slovanské starožitnosti, 4. zv. Slovanský národopis, 5. zv. Poézia, preklady, teoretické a kritické reflexie, 6. zv. Jazykovedné štúdie, 7. zv. Korešpondencia (výber). Harmonogram vydávania Spisov sa z rôznych objektívnych dôvodov nedodrжал, ale dôležité je, že doposiaľ boli publikované prvé štyri zväzky, a okrem toho vyšla aj korešpondencia Pavla Jozefa Šafárika ako ôsmy zväzok v dvoch častiach.

Pokladáme za dôležité uviesť podrobné bibliografické údaje a charakteristiku všetkých vydaných zväzkov Spisov:

Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zväzok 1. Pavol Jozef Šafárik: Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí. (Z nemeckého originálu *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten*, Budín 1826, preložili, edične pripravili a poznámky napísali doc. dr. Valéria Betáková, CSc., a PhDr. Rudolf Beták, CSc. Preklad z vydania Bratislava 1963 zrevidoval a doslov s poznámkami napísal PhDr. Karol Rosenbaum, DrSc. Vydanie prvé. Ved. red. P. Petrus. Edit. K. Rosenbaum. Košice: vydalo Východoslovenské vydavateľstvo pre Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach 1992. 416 s.).

Cieľom tohto projektu, ako sa uvádza v úvode k 1. zväzku, bola snaha o prezentovanie Pavla Jozefa Šafárika pred slavistickou i svetovou verejnosťou nielen ako českého, ale aj ako výrazného slovenského vedca, čím by sa jeho dielo organicky včlenilo aj do slovenského kultúrneho, vedeckého a recepčného kontextu.⁵¹ O rok po schválení tohto veľkolepého projektu a rok pred 11. medzinárodným zjazdom slavistov v Bratislave vyšiel 1. zväzok Spisov. Vydanie 1. zv. bolo uľahčené tým, že preklad *Geschichte* do slovenčiny vyšiel už v roku 1963 z pera manželov Valérie a Rudolfa

Jozef Šafárik a jeho Slovanské starožitnosti (s. 239-248); Čaplovič, Dušan: Slovanské starožitnosti a najnovšie výsledky archeologického bádania najstarších národných dejín (s. 249-258); Kočiš, Gejza: Šafárikova a moderná alternatíva vedeckej koncepcie etnogenézy Slovanov (s. 259-268); Uličný, Ferdinand: Slováci v Slovanských starožitnostiach (s. 269-272); Danilák, Michal: Pavol Jozef Šafárik a Slovanský zjazd v Prahe roku 1848 (s. 273-282); Otčenáš, Michal: P. J. Šafárik a historické práce F. V. Sasinka (s. 283-294); Brtáň, Rudolf: Cesta Pavla Jozefa Šafárika k ľudovej piesni slovenskej a slovanskej (s. 295-304); Gallo, Ján: Pedagogicko-praktická a teoretická činnosť P. J. Šafárika (s. 305-310). Slovo na záver (J. Sabol, s. 311-312). Príhovor na otvorení stálej výstavky P. J. Šafárik – otec učiteľov dňa 13. 9. 1991 (I. Sedlák, s. 313).

⁵¹ Porovnaj Petrus, Pavol – Sabol, Ján – Bukovský, Lev: Na cestu. In *Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí*. I. zv. Košice 1992, s. 5.

Betákovcov. Na zrevidovanie prekladu a napísanie doslovu s poznámkami sa podujal Karol Rosenbaum. „Zaradením diela *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten* do Spisov Pavla Jozefa Šafárika v slovenskom preklade zvyrazňuje Univerzita nesúca meno tohto vedca jeho význam pre našu kultúru, aby súčasne iniciovala nové podnety v rozvoji slavistických výskumov, ktoré neprestali byť aktuálnymi. Dotyky so šafárikovskou matériou majú totiž tú vlastnosť, že sú schopné humanizovať prístup k otázkam jazykov, literatúr, kultúr a dejín slovanských národov, a tak prispievať ku skvalitneniu humánosti i dnes. Napokon to bolo poslaním Šafárikovho diela ako aj diela našich obrodeneckých tvorcov i v minulosti.“⁵²

Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zväzok 2. Pavol Jozef Šafárik: Slovanské starožitnosti. 1. Oddiel dejepisný. (Z českej pôvodiny *Slovanské starožitnosti*, Praha 1837, preložili PhDr. Ivor Ripka, CSc., a PhDr. Jana Skladaná, CSc. Vydanie prvé. Ved. red. P. Petrus. Edit. D. Čaplovič. Košice: Vydavateľstvo Oriens pre Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach 1999. 388 s.) a *Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zväzok 3. Pavol Jozef Šafárik: Slovanské starožitnosti. 2.* (Z českej pôvodiny *Slowanské starožitnosti. Oddíl dějepisný*, Praha 1837, preložili prof. PhDr. Ivor Ripka, DrSc., a PhDr. Jana Skladaná, CSc. Vydanie prvé. Ved. red. Pavol Petrus. Edit. Dušan Čaplovič. Košice: Vydavateľstvo Univerzity Pavla Jozefa Šafárika 2009. 512 s.)

Predmet *Slovanských starožitností* vymedzuje Pavol Jozef Šafárik slovami: „Úplné opísanie slovanských starožitností má v sebe obsahovať, okrem vyskúmania pôvodu tohto národa, jeho najdávnejšiu históriu, tak vonkajšiu, ako vnútornú, počnúc od najstarších čias, v ktorých možno spozorovať jestvovanie Slovanov, až do tej doby, v ktorej sa začína vlastná, pravá história každej jednej odnože. Celý tento dlhý obchod času možno rozdeliť na dve menšie polovice, z ktorých prvá zachytáva najstaršiu a takmer prvotnú historickú dobu slovanského národa, siahajúcu z jednej strany nahor až do hlbokéj starobylosti, menovite do veku Herodotovho [456 pred Kr.], z inej strany dole až do druhej polovice piateho storočia, menovite do konečného pádu ríše Hunskej i Rímskej [469 i 476], druhá rozpráva o dejinách a udalostiach Slovanstva od konca 5. až do konca 10. stor. čiže do prevahy kresťanstva u hlavných slovanských národov. Predmet a účel prvej časti je vyskúmanie pôvodu, sídiel a dejín Slovanov tej doby, v ktorej oni ešte pod týmto svojím vlastným menom neboli v európskych krajinách všeobecne známi, ale jestvovali ukrytí pod inými rozličnými menami uprostred iných prastarých európskych kmeňov: druhá zahŕňa v sebe správu o národe slovanskom v dobe jeho objavenia sa na poli dejín pod týmto vlastným, novším, cudzími i domácimi spisovateľmi všeobecne prijatým menom. (...) Preto možno nazývať prvú staršiu dobu vždy aspoň v určitom zmysle a štáti aj záhadnou, neistou, druhú rozhodujúcou, istou.“⁵³

⁵² Rosenbaum, Karol: Doslov. In *Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí*. I. zv. Košice 1992, s. 360.

⁵³ *Spisy Pavla Jozefa Šafárika 2.* P. J. Šafárik, *Slovanské starožitnosti*. Zv. 1., Košice: Oriens 1999, s. 12. 150. výročiu úmrtia P. J. Šafárika je venovaná štúdia Ivora Ripku, v ktorej vychádza zo svojich skúseností prekladateľa tohto spisu do slovenčiny. Ripka, Ivor: *Slovanské starožitnosti* Pavla Jozefa Šafárika v slovenčine (Reflexie o diele, jazyku pôvodiny a preklade). In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 1, s. 10-23.

Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zväzok 4. Pavol Jozef Šafárik: Slovanský národopis. (Z českej pôvodiny Slowanský národopis, Praha 1842, preložil doc. PhDr. Pavol Žigo, CSc. Vydanie prvé. Ved. red. Pavol Petrus. Edit. Ján Michálek. Košice: Vydavateľstvo Oriens pre Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach 1999. 229 s.).

„Pre dnešok má Šafárikovo dielo nielen význam kultúrno-historický, ale aj vedecký“, konštatuje Ján Michálek, autor doslovu k *Slovanskému národopisu* a editor spisu. „K jeho prácam, bohatému materiálu obracajú sa bádatelia príslušných vedných disciplín aj v súčasnosti, čerpajú z neho, odvolávajú sa na jeho poznatky a závery. Všetličo je z jeho diela už, pochopiteľne, prekonané, ale veda ostáva vedou aj v jej historickom aspekte. Platí to aj o jeho Slovanskom národopise, ktorý sa stal najrozšírenejším a najznámejším Šafárikovým spisom (vyšiel doteraz v štyroch vydaniach, ale prvé tri krátko po sebe – 1842, druhé v tom istom roku, tretie r. 1849 v náklade vyše štyritisíc exemplárov).“⁵⁴ Aký ohlas v odbornej verejnosti doma i v zahraničí malo vydanie Šafárikovho Slovanského národopisu? Ľudovít Štúr nazval P. J. Šafárika „hviezdou prvej veľkosti“; Josef Jungmann pokladal Slovanský národopis „za zlatou knížku, ktorou by každý Slovan u seba chovati a v paměti nositi měl;“ ruský slavista I. I. Sreznevskij nazval Šafárika „velikánom súčasnej slovanskej vzdelanosti.“⁵⁵

Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zväzok 8. Personálna bibliografia Pavla Jozefa Šafárika. 1. a 2. diel. (Martin: Slovenská národná knižnica 2004. 1360 s.).

1.6. V dňoch 26.–29. septembra 1995 sa uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia na Filozofickej fakulte v Prešove UPJŠ v Košiciach pri príležitosti dvojstého výročia narodenia P. J. Šafárika. Konferencia sa konala pod egidou Michala Kováča, prezidenta Slovenskej republiky. Predsedom prípravného výboru osláv 200. výročia narodenia P. J. Šafárika bol prof. PhDr. Pavol Petrus, DrSc. Organizátori konferencie v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied v Bratislave, Slovenským komitétom slavistov pri SAV v Bratislave, Maticou slovenskou v Martine, Mestským úradom v Rožňave a Obecným úradom v Kobeliarove zorganizovali sériu slávnostných podujatí v Košiciach, Prešove, Rožňave, v Kobeliarove a v Prahe: slávnostné zhromaždenie osadenstva Univerzity P. J. Šafárika v predvečer osláv v Štátnom divadle v Košiciach (25. 9. 1995); udelenie čestného doktorátu *doctor honoris causa* akademikovi O. N. Trubačovovi a prof. PhDr. Františkovi Mikovi, DrSc., na pôde rektorátu UPJŠ v Košiciach (26. 9. 1995); udeľovanie Pamätnej medaily Pavla Jozefa Šafárika na FF UPJŠ v Prešove (26. 9. 1995); slávnostné zhromaždenie osadenstiev prešovských fakúlt UPJŠ v sále Čierneho orla v Prešove (26. 9. 1995); otvorenie putovnej výstavy *Pavol Jozef Šafárik. Život a dielo* vo Vlastivednom múzeu v Prešove, kde bol premietnutý televízny film o živote a diele P. J. Šafárika (28. 9. 1995); prijatie účastníkov osláv na Gymnázium Pavla Jozefa Šafárika v Rožňave a odhalenie pamätnej tabule P. J. Šafárikovi na budove Ev. a. v. gymnázia v Rožňave (29.9.1995); spustenie

⁵⁴ Michálek, Ján: Doslov. In *Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zv. 4. Pavol Jozef Šafárik: Slovanský národopis.* Košice: Oriens 1999, s. 216.

⁵⁵ Michálek, Ján: In *Spisy Pavla Jozefa Šafárika. Zv. 4., c. d., s. 216-217.*

elektronického informačného systému do prevádzky a prehliadka Pamätného domu P. J. Šafárika v Kobeliarove, slávnostná akadémia na záver osláv v Šafárikovom rodisku (29. 9. 1995); vedecký seminár o P. J. Šafárikovi pre učiteľskú komunitu v Rožňave a jej okolí (5. 10. 1995). Položenie kvetov pri rodnom dome P. J. Šafárika v Kobeliarove a položenie vencov k hrobu P. J. Šafárika na Olšanskom cintoríne v Prahe (12. 5. 1995).⁵⁶ Na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove sa pri príležitosti tejto medzinárodnej konferencie konalo zasadnutie predsedníctva Medzinárodného komitétu slavistov pod vedením prof. J. Siatkowského, ktoré bolo zamerané na prípravu 12. medzinárodného zjazdu slavistov v Krakove (1998). V jubilejnom roku vyšiel *Slovanský národopis* v slovenskom preklade ako 4. zv. Spisov Pavla Jozefa Šafárika. Na Filozofickej fakulte vyšli aj ďalšie knižné publikácie venované P. J. Šafárikovi.

Na uvedenej konferencii sa zúčastnilo 112 účastníkov (vrátane členov Medzinárodného komitétu slavistov), z toho 46 zo zahraničia (Bielorusko, Česko, Nemecko, Poľsko, Rusko, Slovinsko, Taliansko, USA, Ukrajina). Rokovanie prebiehalo v týchto sekciami: literárnovedná, jazykovedná, sekcia histórie, archeológie, národopisu a kultúrohistorická sekcia. Tematický záber konferencie, rozsah sprievodných akcií a osláv ako aj zoznam dokumentov svedčia o tom, že medzinárodná vedecká konferencia, ktorá sa konala pri príležitosti 200. výročia narodenia Pavla Jozefa Šafárika, bola poctou životu i dielu tohto veľkého učenca, spoluzakladateľovi vedeckej slavistiky.⁵⁷

⁵⁶ P. J. Šafárik sa narodil 13. mája 1795 v Kobeliarove a zomrel 26. júna 1861 v Prahe.

⁵⁷ Uvádzame zoznam všetkých štúdií, príhovorov, správ, textov a dokumentov publikovaných v jubilejnom zborníku *Pavol Jozef Šafárik a slavistia. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie a dokumentov z osláv 200. výročia narodenia P. J. Šafárika*. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikianae. Literárnovedný zborník. 12. / Jazykovedný zborník. 13. / Historický zborník. 5. (Prvé vydanie. Ved. red. P. Petrus. Prešov: Filozofická fakulta UPJŠ v Prešove. Martin: Matica slovenská 1996. 552 s.): Úvod (P. Petrus, s. 3-7). Z otvorenia konferencie (P. Petrus, s. 11-12; I. Sedlák, s. 13-14; Z. Niedziela, s. 15). *Literárna veda*. Липатов, Александр: История европейской литературы и славянские литературные общности (Диалектика универсального и национального) (s. 19-24); Будагова, Людмила: Художественные направления XX века и опыт развития славянских литератур (s. 25-29); Pospíšil, Ivo – Zelenka, Miloš: Slavistika na rozcestí – problémy a perspektívy (s. 31-36); Ďurišin, Dionýz: Šafárikove podnety pre výskum medziliterárneho spoločenstva slovanských literatúr (s. 37-40); Wollman, Slavomír: Šafárik a literárna komparatistika jeho doby (s. 41-46); Šmatlák, Stanislav: Šafárik a literárnohistorická syntéza slovanských literatúr (P. J. Šafárik – A. N. Pypin) (s. 47-51); Tkáčiková, Eva: Šafárikove „Dejiny“ v kontexte slovenského literárneho dejepisectva (s. 53-56); Petrus, Pavol: Recepčné podoby a podnety Šafárikových „Dejín slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí“ v slovanských literárnohistorických syntézach (s. 57-63); Šimon, Ladislav: Šafárikove „Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí“ v dobovom literárnovednom kontexte (v súvislosti so vznikom a vývinom germanistiky) (s. 65-69); Niedziela, Zdzisław: Problemy polskiej recepcji dzieł P. J. Šafárika w okresie romantyzmu (s. 71-76); Hvišč, Jozef: P. J. Šafárik a Poliaci (s. 77-81); Choma, Branislav: Pavol Jozef Šafárik a srbská literatúra (s. 83-88); Kunderát, Juraj: Na okraj Ševčenkovej dedikácie Šafárikovi (s. 89-93); Hauptová, Zoe: P. J. Šafárik a bogomilská literatúra (s. 95-99); Koška, Ján: Bulharistika v tradíciách a perspektívach slovenskej slavistiky (s. 101-105); Červeňák, Andrej: P. J. Šafárik v súradniciach slovenskej rusistiky (s. 107-112); Зимомря, Микола: П. Й. Шафарик в австрійській та німецькій критиці 40-60-х років XIX ст. (s. 113-119); Pfeil, Sigmar: Šafárik, Kollár a nemecká klasická literatúra (s. 121-126); Káša, Peter: K problematike „aktuálneho a univerzálneho“ v ranej tvorbe P. J. Šafárika (s. 127-130); Marčok, Vi-

liam: Vývinový prínos Šafárikovej poézie (s. 131-135); Vaško, Imrich: Varieta žánrov v básnickej tvorbe Pavla Jozefa Šafárika (Pár paralel) (s. 137-140); Sabol, Ján – Zimmermann, Július – Bónová, Iveta – Rusnák, Juraj: K zvukovej štruktúre verša Šafárikovej básnickej zbierky „Tatranská Múza s lýrou slovanskou“ (s. 41-152); Rosenbaum, Karol: Prozodické názory P. J. Šafárika v „Počátkoch...“ a v „Dejinách...“ (s. 153-157); Štraus, František: Slovenský verš v období osvietenstva a klasicizmu („Počátkové“ a sylabotonizmus) (s. 159-162); Sabolová, Oľga: Dobové a nadčasové aspekty Šafárikovej básnickej a literárnovednej tvorby (s. 163-166); Valcerová, Anna: P. J. Šafárik a slovenská teória prekladu (s. 167-172); Písková, Milada: Spoločenská revolta v díle P. J. Šafárika (s. 173-177); Žemberová, Viera: Slavistika v časopise Bratislava (1927-1937) (s. 179-182); Sabo, Gerald: Some Older So Far Unknown Slovak Verses (s. 183-191); Mašková, Alla: Zvláštnosti chronotopov v próze slovenského naturizmu (koniec 30.–40. rokov XX. storočia) (s. 193-196). *Jazykoveda*. Horecký, Ján: Typológia slovanských jazykov a P. J. Šafárik (s. 199-202); Žigo, Pavol: Význam Šafárikovho „Slovanského národopisu“ pre dejiny jazykovedy (s. 203-209); Смирнов, Лев Н.: П. И. Шафарик и развитие славянского языкознания в России (s. 211-216); Лаптева, Людмила: Значение творчества П. И. Шафарика для развития славяноведения в России (s. 217-222); Німчук, Василь: П. І. Шафарик та українська мова (s. 223-229); Hammerová, Luise B.: Prvky východoslovenských nářečí v jazykových projevech amerických Slováků (s. 231-234); Dudášová-Kriššáková, Júlia: Miesto slovenčiny v jazykovednom diele P. J. Šafárika (s. 235-239); Basaj, Mieczysław: Miejsce polszczyzny w pracach P. J. Šafárika (s. 241-246); Kondratiuk, Michał: Język białoruski w pracach Pawła Jozefa Šafárika na tle sytuacji społeczno-politycznej Białorusi w 1-szej połowie XIX wieku (s. 247-251); Gutschmidt, Karl: Das wissenschaftliche Erbe Pavol Jozef Šafárika im Urteil Vatroslav Jagićs (s. 253-259); Kuchar, Rudolf: P. J. Šafárik a jeho vzťah k južným Slovanom (s. 261-266); Varchola, Michal: Методологические параллели в исследовании историколингвистических явлений И. И. Срезневского и П. И. Шафарика (s. 267-272); Mikluš, Michal: Niekoľko slov o filologickom „ja“ P. J. Šafárika podľa jeho listov I. I. Sreznevskému (s. 273-278); Цыхун, Генадзь: Беларусь у міжславянскіх сувязях (гістарычна-моўная праблемагтыка) (s. 279-284); Měšťan, Antonín: Pavel Josef Šafárik a česká a slovenská právní terminologie (s. 285-286); Krajčovič, Rudolf: P. J. Šafárik a etnogenéza Slovanov (s. 287-290); Štec, Mikuláš: P. J. Šafárik o staroslovenčine a cirkevnej slovančine (s. 291-295); Bartko, Ladislav: Pavol Jozef Šafárik vo vedeckom diele Štefana Tóbika (s. 297-303); Sedláková, Marianna: Šafárik a slovenské nářečia (Poznámky ku slovakizmom v Šafárikovej veršovanej spisbe) (s. 305-308); Zimek, Rudolf: Česká slavistika (zejména jazykovědná) od r. 1945 po dnešek (s. 309-315); Majtán, Milan: Pôvodca názvu Bratislava (s. 317-322). *História. Archeológia. Národopis*. Uličný, Ferdinand: Šafárikove východiská a postupy výskumu slovanských dejín (s. 325-327); Čaplovič, Dušan: Pavol Jozef Šafárik – slavistika – slovenská archeológia (s. 329-336); Mačala, Pavol: Pavol Jozef Šafárik a etnogenéza Slovanov v archeológia (s. 337-339); Otčenáš, Michal: Vplyv P. J. Šafárika na rozvoj slovenskej historiografie v druhej polovici 19. storočia (s. 341-345); Franková, Libuša: P. J. Šafárik a slovenské národné hnutie v prvej polovici 19. storočia (s. 347-352); Danilák, Michal: Pavol Jozef Šafárik a Ukrajinci (s. 353-360); Žeňuch, Peter: Problematika Rusínov v Šafárikovom diele (s. 361-364); Havlíková, Lubomíra: P. J. Šafárik a studium historie Slovanů (Několik poznámek) (s. 365-369); Belák, Blažej: Pavol Jozef Šafárik v starších českých prameňoch (s. 371-375); Mojdis, Ján: Francúzski slavisti a Slovensko (s. 377-380); Фирсов, Евгений: Словацко-русское общество памяти Л. Штура и идея славянского единства в годы первой мировой войны (s. 381-385); Večka, Jiří: Sté výročí narození Pavla Josefa Šafárika roku 1895 (s. 387-392); Ďuriška, Zdenko – Maťovčík, Augustín: Príspevok ku genealógii Pavla Josefa Šafárika (s. 393-398); Michálek, Ján: Pavol Jozef Šafárik a štúdium ľudových piesní (s. 399-404); Profantová, Zuzana: Pavol Jozef Šafárik v slavistickej folkloristike (s. 405-409). *Kultúrna história*. Marwinski, Konrad: Šafárik und die Jenaer Akademische Bibliothek. Wirkungen und der Bibliotheksbenutzung eines slowakischen Studenten (s. 413-419); Midriaková, Elena: Šafárik a Jena (s. 429-432); Földváriová, Anna: Poľské šafarikáňa (s. 433-439); Тараненко, Олександр: Три метафоричні моделі слов'янської єдності та їх різні інтерпретації (Коллар – Пушкін – Шевченко та ін.) (s. 441-445); Ryšavá, Eva: P. J. Šafárik a Národní muzeum (s. 447-453); Domová, Miroslava: Titulné listy základných Šafárikových prác (s. 455-457); Hollá, Anna: K problematike Šafárikovej zbierky slovanských rukopisov a tlačí (s. 459-463); Eliáš, Michal: Pavol Jozef Šafárik a matice slovanských národov (s. 465-468); Guzyová, Oľga: Ruskí slavisti a P. J. Šafárik (s. 469-473); Kumovič, Mladenko: Pedagogická činnosť Pavla

Pri príležitosti jubilejných osláv 200. výročia narodenia P. J. Šafárika vyšli aj ďalšie publikácie: Káša, Peter – Rusnák, Juraj: *Dve štúdie o P. J. Šafárikovi*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikianae. Spoločenskovedný zôžit 14. Filozofická fakulta UPJŠ 1995. 120 s.) [KÁŠA, Peter: *Raná tvorba P. J. Šafárika* (s. 1-64)]: V texte sa analyzujú tvorivé aktivity mladého Šafárika v konfrontácii s textami slovenskej romantickej generácie (J. M. Hurban, Ľ. Štúr, A. Sládkovič a pod.). Rovnako sa tu identifikujú parametre Šafárikovho básnického, literárno-estetického a literárnohistorického diela v kontextoch antickej, európskej i domácej literárnej tradície. [Rusnák, Juraj: *Využitie exaktných metód pri analýze básnického textu Pavla Jozefa Šafárika* (s. 65-120)]: Štúdia manifestuje možnosti využitia exaktných metód pri analýze textu, osobitne s prihliadnutím na najnovšie poznatky z oblasti teórie informácie (redundancia a entropia textu, opakovanie, exkluzivita lexiky a jej konštrukčné parametre). Pohyb od kvantitatívnej ku kvalitatívnej analýze textu je tu manifestovaný úvahami o možnostiach „(ne)kooperácie“ poetiky básnického textu (slovenského literárneho klasicizmu) s konštrukčnými vlastnosťami textu všeobecne. Ďalej to boli publikácie: Gallo, Ján: *P. J. Šafárik ako vychovávateľ, učiteľ a pedagóg*. (Prešov: Filozofická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1993), Petrus, Pavol: *Kobeliarovská panyhída za P. J. Šafárikom*. (Prešov: Filozofická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1994), Vaško, Imrich: *Iniciály od Šafárika k Sládkovičovi. (Venované XII. medzinárodnému zjazdu slavistov v Krakove 1998)*. (Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška 1997. 112 s.) I. Vaško sa venuje týmto témam: Obzretie za Pavlom Jozefom Šafárikom. Básnické dedikácie P. J. Šafárikovi. Šafárikova štylizácia autorského subjektu. Slovenskosť a slovanskosť Šafárikovej slovesnej tvorby. Varieta žánrov v básnickej tvorbe Pavla Jozefa Šafárika. Svetelné pokolenie. Duch a láska. Plnokvet v štepnici (Štúrovci a Andrej Sládkovič). V časti

Jozefa Šafárika v Novom Sade (s. 475-482); Gallo, Ján: Pedagogické pôsobenie P. J. Šafárika (s. 483-486); Dupkala, Rudolf: Šafárik a filozofia (Reflexie európskej novovekej filozofie v tvorbe P. J. Šafárika) (s. 487-492); Balegová, Oľga: Príroda a prirodzenosť v diele P. J. Šafárika (s. 493-496); Mazalová, Ludmila: P. J. Šafárik a divadlo – dotyky (s. 497-502). Záver konferencie. Šafárikovské impresie o umení a vede (s. 503-504). *Dokumenty*. Z prológu osláv – pripomienky 200. výročia narodenia P. J. Šafárika v Kobeliarove 12. mája 1995 (I. Vaško, s. 507-508); Zo slávnostného zhromaždenia učiteľov, študentov a zamestnancov Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 25. septembra 1995 (L. Bukovský, s. 508-513; D. Čaplovič, s. 513-514; M. Kováč, s. 514-515); Zo slávnostného zasadnutia Vedeckej rady Univerzity P. J. Šafárika a Filozofickej fakulty P. J. Šafárika v Prešove 26. septembra 1995, na ktorom bola udelená vedecká hodnosť doctor honoris causa dvom významným osobnostiam slavistiky. Návrh na udelenie čestného doktorátu Univerzity P. J. Šafárika akademikovi Olegovi Nikolajevičovi Trubačovovi (s. 516-517). Návrh na udelenie čestného doktorátu Univerzity P. J. Šafárika prof. PhDr. Františkovi Mikovi, DrSc. (s. 517-519). Олег Трубачев: Уважаемые коллеги! (s. 519-520). F. Miko: Šafárik: pamäť, osobnosť, zmysel (s. 520-523). F. Uličný: Zo slávnostného zhromaždenia osadenstiev prešovských fakúlt UPJŠ v Prešove 26. septembra 1995 (s. 524-526). Zoznam inštitúcií a osobností, ktorým bola udelená „Pamätná medaila Pavla Jozefa Šafárika“ (s. 527-528). Z podujatí v Rožňave a Kobeliarove: I. Sedlák, Slávnostný príhovor na odhalení pamätnej tabule P. J. Šafárika v Rožňave (s. 528-529). I. Vaško, V koliske detstva (s. 529-530). P. Petrus, Správa o oslavách a o medzinárodnej vedeckej konferencii „P. J. Šafárik a slavistika“ z príležitosti dvojsťoročia narodenia P. J. Šafárika (s. 531-532). Obrazová príloha (s. 533-539). Abbildungen (s. 540).

In margine je uverejnený text od M. Otčenáša, ktorý má charakter doslovu. „Šafárik – slovanská lipa s gemerskými koreňmi, slovenským kmeňom a konármi čnejúcimi okolo. Často presadzovaná do inej pôdy. Svojimi listami i kvetmi svedčila o sile ducha, o závažnosti jeho tvorivého rozmeru. A jej drevo upozorňovalo na kolisky i kríže nášho historického vedomia, svedomia i sebavedomia. A všetko to svedčí. A všetko to upozorňuje. Pavol Jozef Šafárik – to je večná téma.... A ide o to, aby záujemcovia mohli čítať jeho dielo, aby poznali jeho život, totižto, aby Šafárik nebol len impozantným monumentom, ale živým žriedlom. A v tomto smere by som si prijal, aby na začiatku tretieho tisícročia už všetky jeho práce boli vydané v slovenčine – a nech to neznie neskromne – aby aj na jeho náhrobnom pomníku pribudol slovenský nápis.“⁵⁸

2.1. Na podnet bývalého veľvyslanca Poľskej republiky na Slovensku prof. dr. hab. Jerzyho Korolca katedra slavistiky otvorila v akad. roku 1998/1999 nový študijný program – *poľský jazyk a literatúra* v kombinácii s anglickým, nemeckým, slovenským jazykom a literatúrou, s filozofiou a manažmentom. Polonistika sa študovala ako magisterský neučiteľský študijný program. Štúdium slavistiky, ktoré pokračovalo od akademického roku 1992/1993, sa realizovalo v dvoch formách: ako *jednoodborová slavistika* (so špecializáciou na poľský, srbský, od roku 1996 aj na bieloruský alebo bulharský jazyk), resp. ako *dvojodborová slavistika* v kombinácii so slovenčinou, ruštinou alebo ukrajinčinou. Aj v prípade slavistiky išlo o magisterský neučiteľský študijný program.

Pri príležitosti otvorenia štúdia polonistiky, 30. výročia založenia lektorátu poľského jazyka na FF UPJŠ a piateho výročia založenia katedry slavistiky sa konala v októbri 1998 medzinárodná vedecká konferencia, ktorá bola venovaná Danute Abrahamowiczovej (1937–1995), významnej poľskej slovakistke a bohemistke, zakladateľke slovakistiky na Jagelovskej univerzite v Krakove a prvej lektorke poľského jazyka na Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Prešove (1969/1970–1972/1973). Z konferencie bol publikovaný zborník príspevkov, v ktorých slovenskí a poľskí autori predstavili Danutu Abrahamowicz ako literátku, prekladateľku a autorku učebníc slovenského jazyka a antológií slovenskej literatúry pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským na poľskom území Oravy a Spiša. Zborník obsahuje aj podrobný životopis autorky a bibliografiu jej prác. Aj ďalšie slovakistické a polonistické témy z literárnej vedy, jazykovedy, kultúry a histórie, ktoré odzneli na konferencii, sú podnetnými príspevkami k rozvoju slovensko-poľských kontaktov v oblasti jazyka, literatúry, a kultúry. Zorganizovaním vedeckej konferencie a vydaním osobitného zborníka⁵⁹ prešovskí slavisti vzdali hold in memoriam tejto význam-

⁵⁸ Otčenáš, Michal: Šafárik – slovanská lipa... In Vaško, Imrich: Inicialy od Šafárika k Sládkovičovi. Prešov: 1997, s. 102.

⁵⁹ *Slovensko-poľské vzťahy v reláciách interkultúrnej komunikácie. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie na počesť Danuty Abrahamowiczovej, prvej lektorke poľského jazyka na FF UPJŠ v Prešove.* Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Slavistický zborník. 277 s. 2. Prvé vydanie. Ved. red. J. Dudášová. Prešov: Filozofická fakulta v Prešove Prešovská univerzita 2000: Slovo na úvod (P. Káša, s. 8-9); Príhovor (J. Dudášová, s. 10-11). Papierz, Maryla: Danuta Abrahamowicz

nej poľskej slovakistke a bohemistke a veľkej milovníčke a propagátorky slovenskej literatúry v Poľsku.

2.2. Katedra slavistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove v spolupráci s Literárnym fondom SR zorganizovala v septembri 2000 medzinárodný vedecký seminár *Slovensko-bieloruské jazykové, literárne a kultúrne vzťahy*.⁶⁰ Po-

(18.1.1937 – 27.3.1995) (s. 12-13); Papierz, Maryla: Bibliografia prac Danuty Abrahamowicz (s. 14-17); Papierz, Maryla: Danuta Abrahamowicz – propagatorka kultury słowackiej (s. 18-23); Homza, Martin: Pocta D. A. (s. 24-27). *Literárna veda*. Drug, Štefan: Danuta Abrahamowiczová a slovenská literatúra (s. 29-37); Hvišč, Jozef: Prekladateľské postupy Danuty Abrahamowiczovej (s. 38-46); Spyrka, Lucyňa: Danuta Abrahamowicz – badaczka literatury (s. 47-53); Balegová, Oľga: Denník Danuty Abrahamowiczovej (s. 54-59); Juchniewiczová, Vlasta: Danuta Abrahamowiczová ako autorka učebníc slovenského jazyka pre základné školy na poľskej časti Spiša a Oravy (s. 60-69); Wrocławski, Krzysztof: Z problematyki ludowej ballady słowackiej (s. 70-78); Włodarz, Konrad: „Na druhej strane zrkadla“ – čiže Ján Smrek a Poľsko, Poľsko a Ján Smrek (s. 79-88); Činčurová, Xénia: K poetike umeleckého priestoru (na materiáli prózy J. Andrzejewského Tma kryje zem) (s. 89-91); Križ, Agnieszka: Jaroslava Blažková jako predstaviteľka pokolenia „Mladej tvorby“ z uwzględnieniem percepcji jej utworów w Polsce (s. 92-99); Kudelska, Danuta: Poľské prvky v živote a tvorbe Dominika Tatarku (s. 100-108); Sabolová, Oľga: Preklady Švantnerovej novely Atka do poľštiny (s. 109-124). *Jazykoveda*. Mieczkowska, Halina: System deklinacyjny rzeczowników w języku słowackim i polskim (s. 126-133); Orwińska-Ruziczka, Elżbieta: Interiekcje w systemie narracji (na materiale języka słowackiego i polskiego) (s. 134-139); Buffa, Ferdinand: Bezekwivalentność w poľsko-slovenskom komparatívnom pláne (s. 140-144); Pančíková, Marta: Nazwy hoteli w stolicy Słowacji i Polski (s. 145-150); Rudolf-Ziółkowska, Elżbieta: Kontakty w antroponomii (Na przykładzie zapisów w greckokatolickich księgach metrykalnych z Humennego na Słowacji) (s. 151-157); Lipták, Štefan: Slovensko-poľské jazykové pomedzie, súčasný stav a perspektívy výskumu (s. 158-161); Kłosek, Eugeniusz – Kowalski, Zbigniew: Polsko-słowackie dylematy tożsamościowe na Bukowinie rumuńskiej (s. 162-172); Feleszko, Kazimierz: Dalekie pogranicze: dialog polsko-słowacki na Bukowinie (s. 173-183); Sikora, Kazimierz: Orawskie partykuły gwarowe w aspekcie polsko-słowackich związków językowych (s. 184-195); Skladaná, Jana: Slovenské a poľské frazémy kresťanského pôvodu (s. 196-200); Murgašová, Anita: Zhody a odlišnosti v niektorých syntaktických konštrukciách v slovenčine a poľštine (s. 201-207); Sieroczek, Jerzy: Z problemów słowotwórstwa na terenach pogranicznych (s. 208-214); Čeripková, Martina: Z problematiky jazykových kontaktov na slovensko-ukrajinskom pohraničí (s. 215-221). *Dejiny a kultúra*. Wolnicz-Pawłowska, Ewa: Dawne słowacko-polskie sąsiedztwo w świetle listów z archiwum w Bardejowie (s. 223-230); Krčová, Anita: Obsah a metody výučby slovenského jazyka v poľskom jazykovom prostredí (s. 231-233); Pösingerová, Kateřina: K problematice interkulturní kompetence při výuce polského jazyka (s. 234-240); Szulowska, Wanda: Studenci ze Słowacji w Akademii Zamojskiej (1595–1784) (s. 241-246); Šelepec, Jozef: Poľskí študenti v Prešove v 19. storočí (s. 247-251); Šelepec, Jozef: Kronika krakovského evanjelického zboru Wojciecha Vengierského (s. 252-255); Špernoga, Ján: Slováci v Poľsku a ich časopis (s. 256-266); Vaško, Imrich: Ján Pavol II. a Slovensko (s. 267-270); Vašková, Zuzana: Ján Pavol II. a Boží plán – Desatoro pre tretie tisícročie (s. 271-276).

⁶⁰ *Slovensko-bieloruské jazykové, literárne a kultúrne vzťahy. Zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého seminára 20. – 21. septembra 2000*. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Jazykovedný zborník. 16. / Literárnovedný zborník. 15. Ved. red. J. Dudášová. Vydanie prvé. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2003. 101 s. Predhovor (J. Dudášová, s. 7). Dudášová-Kriššáková, Júlia: Fonologický systém spisovnej slovenčiny a bieloruštiny z typologického hľadiska (s. 8-24); Ляшук, Вікторыя: Беларуска-славацкія моўныя паралелі ў народных казках (s. 25-35); Кісялёва, Наталля: Агульнасьць гістарычных лёсаў і моўная роднасьць славакаў і беларусаў (s. 36-44); Кенька, Міхась: Мастацкі пераклад са славацкай мовы на беларускую (s. 45-50); Маслоўскі, Віталь: Беларуска мовна на парозе трэцяга тысячагоддзя (s. 51-56); Васючэнка, Пятро: Славацкая

dujatie sa konalo pri príležitosti otvorenia štúdia bieloruštiny ako odbornej profilácie v rámci jednodoborovej slavistiky. Rokovanie prišla pozdraviť v mene veľvyslanectva Bieloruskej republiky v Prahe konzulka Janina Tarasevičová.

Filozofická fakulta PU v Prešove bola prvá fakulta v Slovenskej republike, kde bol v akademickom roku 1996/1997 otvorený lektorát bieloruského jazyka. Filozofická fakulta PU v Prešove ako jediná v Slovenskej republike ponúkala štúdium troch východoslovanských jazykov: ruského, ukrajinského a bieloruského. Ruský jazyk a literatúra a ukrajinský jazyk a literatúra sa študujú ako osobitné študijné programy (v rámci učiteľstva, prekladateľstva a tlmočníctva) na katedre rusistiky a translitológie a na katedre ukrajinistiky. V rámci reorganizácie na FF PU boli všetky tri slavistické katedry integrované do *Inštitútu rusistiky, ukrajinistiky a slavistiky* s platnosťou od 1. septembra 2005.

Prvou lektorkou bieloruského jazyka bola doc. Viktorija Lašuk, CSc., z Bieloruskej štátnej univerzity v Minsku, ktorá pôsobila v Prešove jeden rok. Po jej odchode nastúpil v akad. roku 1997/1998 nový lektor Mgr. Vital' Maslovski, odborný pracovník z Ministerstva edukácie v Minsku, ktorý zotrval v Prešove šesť rokov. V akad. roku 2003/2004 opätovne nastúpila ako lektorka bieloruštiny Viktorija Lašuk. Menovaná má zásluhu na tom, že v septembri 2005 bola podpísaná dohoda o spolupráci medzi Prešovskou univerzitou v Prešove a Štátnou univerzitou Maxima Tanku v Minsku, vďaka čomu sa rozšírili možnosti výmenných študijných pobytov pre učiteľov a študentov (na bakalárskom, magisterskom i doktorandskom stupni) obidvoch univerzít.⁶¹

2.3. V dňoch 4.–7. októbra 2006 sa konala medzinárodná vedecká konferencia Slovensko-slovanské jazykové, literárne a kultúrne vzťahy pri príležitosti 10. výročia otvorenia bieloruského a bulharského lektorátu na Prešovskej univerzite v Prešove. Otvorenie dvoch lektorátov v zimnom semestri 1996/1997 bolo významným medzníkom v dejinách prešovskej slavistiky, pretože odvtedy katedra slavistiky ponúkala štúdium troch slovanských jazykov: poľského, bieloruského a bulharského. Na katedre mali svoje zastúpenie jazyky zo všetkých troch skupín – západnej, východnej a južnej. Okrem pedagogickej činnosti patrí k povinnostiam zahraničných lektorov budovanie seminárnej knižnice pri lektoráte. Katedra slavistiky tak mala možnosť získať veľa hodnotných knižných publikácií z oblasti jazyka, literatúry, histórie, kultúry, geografie a reálií, ktoré poslucháči slavistiky využívajú pri štúdiu na bakalárskom,

і беларуская літаратура ў кантэксте еўрапейскага сімвалізму (s. 57-64); Mušinka, Mikuláš. Návrat Kraskovského do dejín Bieloruska a Ukrajiny (s. 65-83); Грус, Мікола: Людміла Краскоўская: Жыццё і дзейнасць на ўкраінска-беларуска-славацкім культурным памежжы (s. 84-89); Káša, Peter: Obraz bieloruského etnika a územia v cestopise D. Krmana ml. (s. 90-95); Šelepec, Jozef: Z dejín bielorusistiky na Slovensku (s. 96-100).

⁶¹ Na základe rozhodnutia Ministerstva školstva SR bol zrušený lektorát bieloruského jazyka na FF PU v Prešove k 31.8.2011. Ako dôvod sa uvádzal nízky počet záujemcov o bieloruštinu. Táto redukcia lektorátov vyplýva zo zámerov vedenia Filozofickej fakulty PU postupne utlmať štúdium slavistiky ako samostatného študijného programu, čo napokon povedie k zániku katedry slavistiky. V akad. roku 2011/2012 študujú študijný program slavistika poslucháči v dvoch ročníkoch: v 3. roč. bakalárskeho stupňa (so špecializáciou na poľský jazyk) a v 1. roč. magisterského stupňa (so špecializáciou na bulharský jazyk).

magisterskom a doktorandskom štúdiu, ale aj záujemcovia o poľský, bieloruský a bulharský jazyk, literatúru a kultúru. Konferencia sa konala pod záštitou Veľvyslanectva Bieloruskej republiky v Bratislave, Veľvyslanectva Bulharskej republiky v Bratislave a Literárneho fondu Slovenskej republiky. V zborníku príspevkov, ktorý vyšiel pod rovnomenným názvom v roku 2007, uverejnili svoje príspevky Dr. Ogňan Gärkov, veľvyslanec Bulharskej republiky, a Mgr. Leonid Martynov, konzul Veľvyslanectva Bieloruskej republiky. Pozvanie na konferenciu prijali učители, vedeckovýskumní pracovníci a kolegovia zo siedmich krajín (Bielorusko, Bulharsko, Litva, Maďarsko, Poľsko, Rusko, Ukrajina) a z piatich inštitúcií v Slovenskej republike (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Katedra slovanských filológií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra slovenského jazyka a literatúry, Katedra ruského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedra slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku, Filozofická a Pravoslávna fakulta PU v Prešove). V zborníku je uvedený zoznam všetkých lektorov poľského, bieloruského a bulharského jazyka, ktorí pôsobili na FF UPJŠ/PU v Prešove (2006, s. 10–11). Toto zdokumentovanie mien zahraničných lektorov je istou formou poďakovania za ich neúnavnú prácu pri šírení poľského, bieloruského a bulharského jazyka nielen na Prešovskej univerzite v Prešove (do konca roku 1996 na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach), ale aj v širšom priestore Slovenskej republiky. Za ten čas sa lektoráty stali trvalou súčasťou práce katedry, lebo vniesli do jej činnosti neustály záujem o Poľsko, Bielorusko a Bulharsko v širšom slova zmysle. Zároveň sa títo lektori vrátili na svoje materské univerzity ako vyslanci slovenskej kultúry, ktorí šíria slovenský jazyk a literatúru v zahraničí.⁶²

⁶² *Slovensko-slovanské jazykové, literárne a kultúrne vzťahy. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 4.–7. októbra 2006.* Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Slavistický zborník. 6. Ved. red. J. Dudášová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove Filozofická fakulta 2007. 572 s.: Predhovor (J. Dudášová, s. 9-12). *Plenárne zasadnutie.* Dudášová-Kriššáková, Júlia: Slovenská slavistika v kontexte I. zjazdu slovanských filológov v Prahe 1929 (s. 14-25); Dupkala, Rudolf: Spor o charakter slovanskej filozofie na Slovensku v 19. storočí exemplifikovaný na tvorbe štúrovcov (s. 26-34); Ляшук, Вікторыя: Мова славянскага фальклору ў тыпалагічных даследаваннях (s. 35-49); Vitljanov, Stojan: Veľký Preslav – druhé hlavné mesto dunajského Bulharska (s. 50-61); Radzik, Ryszard: Słowackie odrodzenie narodowe w kontekście procesów narodotwórczych Słowian Wschodnich i Zachodnich w wieku XIX (do 1914 r.) (s. 62-80). *Jazykovedná sekcia.* Николава, Надка: Черковнославянскія езык в езіковата сітуацыя праз възраждането (s. 82-91); Štec, Mikuláš: Staroslovenčina a cirkevná slovančina vo svetle jazykových kontaktov (s. 92-104); Pančíková, Marta: Poľsko-slovenské lexikálne vzťahy. Vyjadrovanie farebnosti (s. 105-112); Papierz, Maryla: Kontrastywny opis składni słowackiej i polskiej (s. 113-120); Vaňko, Juraj: Vyjadrovanie neuv domelej/mimovoľnej činnosti v slovenčine a v (niektorých) ďalších slovanských jazykoch (s. 121-126); Сипко, Йозеф: В поісках істіннага смысла абрєвіатур (s. 127-139); Николов, Николай: Простите темпорални системи в българския и словашкия езык (s. 140-172); Košková, Mária: Asymetria terminologických spojení s ethnonymickým a oronymickým komponentom v bulharčine a slovenčine (s. 173-183); Важнік, С. А. – Паара, П. А.: Спроба сінтагматычнай класіфікацыі беларускіх, польскіх і славацкіх дзеясловаў з прадметнай семай 'расліна' (s. 184-195); Копач, Алег: Структура ўласных іменаў мікратапааб'ектаў Славакіі і Беларусі ў святле семасіялогіі і анамасіялогіі (196-209); Плыгаўка, Лілія: Сацыялінгвістычная сітуацыя ў сучаснай Літве (s. 210-218); Федонюк, Валентина: Мовний образ світу і аксіологія

2.4. Na medzinárodnej vedeckej konferencii *Slavistika v premenách času* (23. – 24. apríla 2009) si jej účastníci pripomenuli viacero významných jubileí: 100. výročie narodenia prof. PhDr. Štefana Tóbika, CSc., (1909 – 2009), prvého vedúceho Katedry slovenského jazyka a literatúry FF UPJŠ, autora knižnej publikácie *Šafárikov a Kollárov jazyk*, propagátora výskumu života a diela P. J. Šafárika a významného slovenského dialektológa; 50. výročie založenia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (pri zrode UPJŠ v roku 1959 stála Filozofická fakulta v Prešove a Lekárska fakulta v Košiciach); 40. výročie založenia lektorátu poľského jazyka na FF UPJŠ v Prešove (1969/1970) a 15. výročie ustanovenia katedry slavistiky (1. septembra 1993).⁶³ Kon-

(s. 219-231); Filar, Dorota – Kotuła, Bożena: Treści etyczne w znaczeniu słowa ręka/ruka (s. 232-245); Czesak, Artur: Współczesne próby tworzenia, opisu i kodyfikacji nowych języków słowiańskich (górnosłański, wschodniosłowacki, pudłańska mowa) (s. 246-258); Okoniowa, Joanna: Polsko-słowackie stosunki językowe jako przedmiot badań (s. 259-264); Bartko, Ladislav: Paralely a odlišnosti v dejinách spisovnej slovenčiny a spisovnej bieloruštiny (s. 265-270); Šelepec, Jozef: Martin Hattala o Bielorusoch (s. 271-274); Žiláková, Mária: Bulhari v slovenskej obci Čív (Piliscsev) v Maďarsku (s. 275-290); Kováčová, Viera: Slovensko-ukrajinské vzťahy a ich odraz v sotáčkych dialektoch severovýchodného Slovenska (s. 291-298); Baláková, Dana: Komunikačne exponované slovanské frazémy z internacionálneho aspektu (s. 299-307); Kocvár, Vladimír: Otázka prekladu cirkevnoslovanských bohoslužobných textov do slovenčiny (s. 308-314); Opalková, Jarmila: Onymický aspekt odborných textov z pohľadu prekladových možností (s. 315-333); Guzi, Lubomír: Ruské historizmy a sovielizmy (minulosť a súčasnosť) (s. 334-346); Щипанская, Нина: Фольклорные тексты преподавании языка: славянские паралели (s. 347-359); Дронов, Михаил: Из истории белорусско-русинских культурных связей (s. 369-371); Антонова, Дарина: Компоненты баба, бабушка, бабий и бабский в составе паремий и фразеологических единиц (s. 372-383); Петрикова, Анна: Концепт БОГ и его отражение в речи (сопоставительный аспект) (s. 384-392); Виристкова, Алжбета: Прецедентные тексты как единицы текстовой концептосферы (s. 393-401); Митев, Дамян: Основни номинационни сфери на концепта „пари“ в българския и руския език (s. 402-422). *Literárnovedná sekcia*. Трус, Микола: Янка Купала ў Славакіі ў 1935 г. (s. 424-431); Ичевска, Татьяна: Димовите романи в контекста на европейската литература (s. 432-448); Káša, Peter: K otázke romantickej estetiky v slovensko-poľských súvislostiach (s. 449-460); Valcerová, Anna: Poézia ako výraz historickej pamäti národa (s. 461-469); Součková, Marta: K poetike ženských autoriek v slovenskej a poľskej próze po roku 1989 (s. 470-480); Gavura, Ján: Telo a duša medzi entitami sveta (W. Szymborska) (s. 481-487); Mitka, Marek: Fragmentárne vyslovenie sveta v Prirodzenom románe Georgiho Gospodinova (s. 488-496); Илчиско, Ингрид: Историчні мотиви в творчості Йозефа Мілослава Гурбана й Анатолія Кралицького (s. 497-595); Vilčeková, Katarína: Slovensko-slovanské súvislosti v diele Daniela Krmana ml. (s. 506-514). *Doktorandská sekcia*. Vojteková, Marta: Miesto predložiek vo vybraných starších gramatikách slovenčiny a poľštiny (s. 516-526); Džundová, Ivana: Slovensko-bieloruské vzťahy v kontexte historickej jazykovedy (s. 527-535); Ladzińska, Jana: Dupletné tvary v genitíve singuláru neživotných maskulín v spisovnej slovenčine a bieloruštine (s. 536-545); Imrichová, Gabriela: Kategória slovesného vidu (Konfrontačné porovnanie tvorenia sloviess dokonavého a nedokonavého vidu v spisovnej slovenčine a bulharčine) (s. 546-553); Бенькова, Марта: Фонетична система і морфологічна будова українських говірок верхньої течії річки Цирохи (s. 554-563); Бенькова, Ленка: Лексика комунікації в українських говірках верхньої течії річки Цирохи (s. 564-571).

⁶³ *Slavistika v premenách času (štúdie z jazykovednej a literárnovednej komparatistiky)*. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 23.– 24. apríla 2009 pri príležitosti 100. výročia narodenia prof. dr. Štefana Tóbika, CSc., 40. výročia založenia lektorátu poľského jazyka na FF UPJŠ/PU a 15. výročia založenia Katedry slavistiky Filozofickej fakulty UPJŠ/PU. Acta Universitatis Prešovensis. Slavistickej zborník. 1. Ved. red. J. Dudášová. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity 2009. 428 s.

Predhovor (J. Dudášová, s. 8.-9). *Jazykovedná sekcia*. Bartko, Ladislav: Štefan Tó bik – významný slovenský jazykovedec a pedagóg (Na 100. výročie narodenia) (s. 10-25); Vojteková, Marta: Bibliografia Štefana Tóbika v rokoch 1934–1971. Literatúra o Štefanovi Tóbikovi (s. 26-32); Dudášová-Kriššáková, Júlia: Celokarpatský dialektologický atlas – významné dielo slovanskej a svetovej lingvistiky (s. 33-49); Žigo, Pavol: Vzťah historicko-spoločenských fenoménov a jazyka z areálového hľadiska (Slovenský jazykový atlas) (s. 50-58); Русак, Валянціна: Агульнаславянскі лінгвістычны атлас – крыніца даследаванняў славянскага свету (s. 59-68); Čizárová, Mária: Odraz niektorých fonetických a morfológických jazykových javov v ukrajinských rusínskych nárečiach na východnom Slovensku z aspektu ich zemepisného rozšírenia a jazykových kontaktov (s. 69-78); Dupkala, Rudolf: K problematike počiatkov filozofického myslenia Slovanov (Prvá „definícia“ filozofie v jazyku Slovanov) (s. 79-85); Štec, Mikuláš: Príspevok k dejinám cirkevnoslovanskej lexikografie (s. 86-94); Kocvár, Vladimír: Teoreticko-metodologické a didaktické aspekty cirkevnoslovansko-slovenského slovníka (s. 95-102); Николава, Надка: Характер на езиковата интервенция при формирането на Българския и на Словашкия книжовен език (s. 103-112); Гърков, Огнян: За сто тридесет и първата годишнина от Освобождението на България от османско иго и 100-годишнината от обявяването на независимостта ѝ (s. 113-120); Žiláková, Mária: Možnosti uchovávanía tradícií v premenách doby na 160-ročnej budapeštianskej katedre slavistiky (s. 121-129); Ляшук, Вікторыя: Славiстычная iнтэрпрэтацыя катэгоры „жывая мова“ ў тыпалагічным ракурсе (s. 130-138); Михайлаў, Павел: Асаблівасці акцэнтаў вытворных прыметнікаў у беларускай дыялектнай (s. 139-143); Антропаў, Мікалай: Міжкультурная аманія як дамінанта этналінгвістычнага параўнання (s. 144-152); Džundová, Ivana: J. F. Karski v západoslovanskom kontexte (s. 153-162); Mięczkowska, Halina: Redukcja w procesie derywacyjnym (w ujęciu polsko-słowackim) (s. 163-170); Papierz, Maria: Uwagi o szyku wyrazów w zdaniu słowackim i polskim (s. 171-177); Kotuła, Bożena: Funkcje semantyczne polskich i słowackich przedrostków łączących się z czasownikami ruchu (Na postawie polskich i słowackich źródeł leksykograficznych) (s. 178-188); Lachur, Czesław: Translokacyjne funkcje słowiańskich przyimków prefigowanych (s. 189-196); Vojteková, Marta: Zložené predložky v spisovnej slovenčine, polštine a češtine (s. 197-09); Савова, Ивелина: Агресията на уличния език (върху материал от графитите) (s. 210-217); Вачков, Веселин – Вачкова, Кина: Родова адаптация на англицизмите в съвременния български и словашки език (s. 218-225); Николов, Николай: Разнородовите равнокоренни съществителни имена с една и съща семантика в българския и словашкия език в контекста на чуждоезиковото обучение (s. 226-241); Sirkó, Jozef: Лингвокультурные коды „Русского смеха“ (s. 242-258); Бей, Илья Г.: К вопросу количества падежей в русском склонении (s. 259-263); Plišková, Anna: Русинський язык в процесі зближання варіантів (s. 264-275); Kaporová, Kvetoslava: Rusínsky jazyk v kontexte slovanských jazykov (Náčrt niektorých problémov akcentológie v rusínskom jazyku z pohľadu normatívности a praxe) (s. 276-285). *Literárnovedná sekcia*. Наўроцкі, Віктар: Супрацоўніцтва са Славакіяй: культурна-эканамічнае развіццё Беларусі ў сучаснасці (s. 286-295); Трус, Мікалай: Ключавыя пытанні славянскага адраджэння першай трэці XX стагоддзя: беларускі кантэкст (s. 296-303); Radzik, Ryszard: Wi-zje społeczeństw w „Nowej Ziemi“ J. Kołasa i „Panu Tadeuszu“ A. Mickiewicza (s. 304-311); Енчев, Младен: Деца играят на войници (s. 312-319); Милчаков, Яни: Литературна творба – история – ценност. Аксиологичният подход на Франтишек Мико (s. 320-326); Kiss Szemán, Róbert: Európske zázemie a niektoré charakteristické znaky stredoeurópskeho konzervativizmu a katolíckej literatúry 19. a 20. storočia (s. 327-334); Káša, Peter: Zrod novej poézie z ducha národa (poľsko-slovanské súvislosti v diele Kazimierza Brodzińskiego) (s. 335-341); Mítka, Marek: K charakteru zotrvačnosti a melanchólie v románoch Davida Albahariho a Jáchyma Topola (s. 342-353); Součková, Marta: Autobiografické kontexty v prózach Jany Bodnárovej, Ireny Brežnej a Olgy Tokarczuk (s. 354-365); Valcerová, Anna: Gen-nadij Ajgi v kontexte ruskej a svetovej avantgardy (s. 366-372). *Doktorandská sekcia*. Mikušiak, Igor: Základné kontúry a stimuly komparatistických prác Zorana Konstantinoviča (s. 373-380); Imrichová, Gabriela: Trpné prídastie v slovenskom a bulharskom jazyku (s. 381-389); Krutská, Lúba: Predikatívna syntagma v cirkevnej slovančine a slovenčine (s. 390-394); Vodičková, Zuzana: Šarišské nárečia (Parciálny náhľad na súčasné zastúpenie šarišských nárečí v internetovej komunikácii) (s. 395-399); Čurová, Miroslava: Priezviská v Hanušovciach nad Topľou (s. 400-407). *Prílohy* (s. 408-409). Z dejín katedry slavistiky (J. Dudášová, s. 410-427).

ferencia sa konala pod záštitou Veľvyslanectva Poľskej republiky, Veľvyslanectva Bieloruskej republiky a Veľvyslanectva Bulharskej republiky na Slovensku.⁶⁴

2.5. V tejto časti uvádzame prehľad monografií a publikácií členov katedry slavistiky, ktoré sú výsledkom ich vedeckovýskumnej činnosti v rokoch 1993–2011:

2.5.1. Dudášová-Kriššáková, Júlia: *Goralské nárečia. (Odras slovensko-poľských jazykových kontaktov na fonologickej rovine)*. (1. vyd. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1993. 176 s.) Predmetom monografie je skúmanie fonologickej roviny goralských nárečí na slovenskom a poľskom území z aspektu slovensko-poľských jazykových kontaktov. Ide o nový aspekt výskumu goralských nárečí, opierajúci sa o základné princípy teórie jazykových kontaktov. Východiskom monografie je kapitola venovaná teoretickým otázkam kontaktovej lingvistiky. Ďalej sa skúma problematika osídlenia goralských oblastí a členenia goralských dialektov, genéze a vývinu slovenského národného povedomia goralského obyvateľstva, slovensko-poľského bilingvizmu, slovensko-poľskej jazykovej interferencie. Jadro monografie tvorí kapitola obsahujúca analýzu a výklad hláskových zmien v goralských nárečiach, podmienených procesom slovensko-poľskej interferencie. Súčasťou monografie sú nárečové mapy a nárečové texty. Monografia vyšla pri príležitosti 12. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave (1993).

2.5.2. *Bieloruská literatúra na Slovensku po r. 1945: súpis statí a článkov*. Zost. Jozef Šelepec. 1. vyd. Prešov: Štátna vedecká knižnica 1999. 27 s.; 2. vyd. Prešov: Štátna vedecká knižnica 2000. 66 s.

2.5.3. Dudášová-Kriššáková, Júlia: *Kapitoly zo slavistiky*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Monografia 27. 1. vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2001. 187 s.) V prvej kapitole *Jazykové kontakty* autorka predkladá opis fonologického, morfológického a lexikálneho systému goralských nárečí, východoslovenských nárečí a ukrajinských (rusínskych, lemkovských) nárečí z aspektu teórie jazykových kontaktov. V druhej kapitole *Jazyková typológia* sa nastoľujú málo rozpracované otázky fonologickej typológie a podáva sa konfrontačný opis typologicky relevantných javov na fonologickej rovine súčasnej slovenčiny, poľštiny a bieloruštiny. Tretia kapitola nesie názov *Dejiny slavistiky* a je venovaná trom veľkým postavám svetovej i slovenskej slavistiky: J. Dobrovskému, P. J. Šafárikovi a S. Camblovi. Ústrednou témou tejto kapitoly je miesto slovenčiny v jazykovednom diele týchto troch významných slavistov.

2.5.4. Káša, Peter: *Medzi estetikou a ideológiou (Literárnohistorické a komparatistické štúdie)*. (Prešov: Filozofická fakulta PU 2001. 211 s.) Kniha má charakter súboru literárnohistorických a komparatistických štúdií. Ide o sumarizáciu a čiasto-

⁶⁴ Na konferencii sa zúčastnila delegácia z partnerskej Šumenskej univerzity biskupa Konštantína Prešovského v Šumene (prof. dr. Ivelína Savova, dekanka Fakulty humanitných vied, prof. dr. Kina Vačkova, bývalá dlhoročná vedúca katedry bulharského jazyka, doc. dr. Mladen Enčev, bývalý lektor bulharského jazyka na FF PU v Prešove (2001–2005) a doc. dr. Jani Milčakov, bývalý veľvyslanec Bulharskej republiky na Slovensku (1997–2001). Bulharská delegácia vyznamenala pri tejto príležitosti katedru slavistiky Plaketou a Čestným diplomom Šumenskej univerzity v Šumene.

vú syntézu niekoľkoročných vedeckých aktivít a úvah o slovenskej literatúre a kultúre prvej polovice 19. storočia reflektovanú v širších západoslovanských a stredoeurópskych súvislostiach. Koncepcia práce vychádza zo základnej premisy, že akceleračtorom slovenskej (českej i poľskej) kultúry prvej polovice 19. storočia bola „nová romantická estetika“, výrazne presiaknutá národnou ideou, ktorá v rozličnej intenzite prenikala do všetkých sfér literatúry a umenia.

2.5.5. Činčurová, Xénia: *Epické podoby priestoru*. (Levoča: Modrý Peter 2004. 127 s.) Kniha je syntézou samostatne publikovaných a čiastočne prepracovaných štúdií, ktoré boli uverejnené počas rokov 1993 až 1999. V úvode je zhodnotený stav interpretácie priestoru v literárnej vede. Jadro práce tvorí analýza a interpretácia čiastkových problémov priestoru v epike, ktoré vychádzajú z konkrétnych literárnych textov, často skúmaných v kontexte iných literárnych diel. Záver poukazuje na odlišnosti v zobrazovaní priestoru a v práci s týmto fenoménom u jednotlivých autorov.

2.5.6. Vojteková, Marta: *Predložky v spisovnej slovenčine a poľštine*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešoviensis. Monografia 93. 1. vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2008. 163 s.) Monografia sa zameriava na konfrontáciu podsystemu prvotných predložiek v slovenčine a poľštine, ktoré sú vyčlenené na základe funkčného kritéria. Definuje postavenie predložiek v systéme slovných druhov a porovnáva ich z formálneho hľadiska. Synchronný aspekt výskumu je v niektorých kapitolách rozšírený o diachrónny rozmer a v kapitole venovanej vokalizácii predložiek sa predmet bádania aplikuje na širší slovanský kontext. Jadro práce tvorí konfrontácia kontextových významov slovenských a poľských predložiek, ktoré sú vymedzené na pozadí invariantného významu. Pri konfrontácii sa postupuje v smere od významu k prostriedkom jeho vyjadrenia v skúmaných jazykoch.

2.5.7. Dudášová-Kriššáková, Júlia: *Kapitoly zo slavistiky. II.* (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešoviensis. Monografia 95. 1. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove Filozofická fakulta 2008. 312 s.) Monografiu tvorí súbor dvadsiatich troch textov, ktoré sú tematicky rozdelené do štyroch kapitol: jazykové kontakty, slovenčina a slovanské jazyky z konfrontačného hľadiska, z dejín jazyka a z dejín slavistiky. Monografia tematicky i svojou štruktúrou nadväzuje na predchádzajúcu publikáciu Kapitoly zo slavistiky (2001). Jednotlivé kapitoly spája teoreticko-metodologické východisko (teória jazykových kontaktov, jazyková typológia) a metódy jazykovedného bádania (synchronicko-diachronická analýza, konfrontačný opis a komparatívna metóda). V knihe sa nastoľujú témy, ktoré doposiaľ neboli rozpracované v slovenskej slavistike a ktoré prinášajú nový, netradičný pohľad na skúmanú problematiku. Výskumný záber monografie je veľmi široký, preto sa výsledky bádania budú môcť využiť vo viacerých jazykovedných disciplínach: v slovenskej a poľskej dialektológii, pri štúdiu najstarších dejín slovenského a poľského jazyka, slovensko-poľských a slovensko-poľsko-ukrajinských jazykových kontaktov, ale aj teoretických otázok medzijazykových kontaktov, vo fonologickej typológii a v konfrontačnom výskume morfológie spisovných jazykov slovanských, pri štúdiu dejín jazyka a dejín slavistiky.

2.5.8. Lašuková, Viktória (Ляшук, Вікторыя): *Folklórny vektor v kodifikácii bieloruského a slovenského jazyka*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Monographia 104. 1. vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2009. 308 s.) V monografii sa poukazuje na miesto slovesného folklóru v procese kodifikácie spisovných jazykov v národných spoločnostiach Slovanov. Ako východiskovú a konfrontačnú základňu si autorka zvolila bieloruský a slovenský spisovný jazyk ako dva geneticky a typologicky príbuzné jazyky. Zameriava sa na ľudovú rozprávku, ktorá sa stala materiálom bázou pri sledovaní vzťahu jazykových prostriedkov folklórneho textu a kodifikovanej podoby jazyka. Jadro publikácie tvorí analýza publikovaných bieloruských a slovenských textov ľudových rozprávok, na základe ktorých sa autorka pokúša charakterizovať špecifické a univerzálne prvky v procese transformácie folklórnej zložky do spisovného jazyka. Pohľadom do histórie vydávania prvých ľudových rozprávok v období romantizmu autorka otvorila aj otázku súčasného zaradenia rozprávkového textu spracovaného v období romantizmu. Svoju pozornosť zameriava na stanovisko dvoch vedných disciplín – jazykovedy a literárnej vedy.

2.5.9. Káša, Peter: *Medzi textami a kultúrami. (Slovenská literatúra prvej polovice 19. storočia v stredoeurópskom kontexte)*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. 1. vyd. Monographia 133. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2011. 194 s.) Monografia nadväzuje na autorove predchádzajúce publikácie, ktoré boli primárne zamerané na ranú tvorbu P. J. Šafárika ako aj na západoslovenské a stredoeurópske súvislosti slovenskej literatúry medzi osvietenstvom a modernou. Autor vychádza zo základnej tézy, že kultúrny a literárny život Slovákov v prvej polovici 19. storočia bol v mnohých smeroch jedinečný a rôznorodý, ale v zásadných otázkach aj univerzálny a korešpondujúci s dominantnými tendenciami dobovej európskej literatúry. Formoval sa ako prirodzená súčasť celoeurópskych modelov kultúry a v tesnej väzbe na stredoeurópsky a slovenský kontext. Vzdelanci a spisovatelia, ktorých diela sa v monografii analyzujú v komparatívnom zrkadle, najčastejšie riešili kľúčovú otázku doby – (re)definovanie zmyslu (literárneho) jazyka ako kľúčového znaku kolektívnej identity v intenciách ideológie moderného nacionalizmu. Väčšina intelektuálov vystupovala v trojjedinej úlohe: vzdelanec, spisovateľ, národný buditeľ. Boli to synkretické osobnosti formulujúce s rovnakou naliehavosťou estetické i politické programy. V rodiacich sa štruktúrach vlastnej národnosti národnej kultúry sa hľadal iný a konkrétnejší zmysel vzdelanosti.

2.5.10. Džundová, Ivana – Káša, Peter – Mitka, Marek: *Komparatívne čítanie slovenskej literatúry 19. storočia: stredoeurópske súvislosti*. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. 1. vyd. Vysokoškolská učebnica 5. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2011. 395 s.) Kniha je koncipovaná ako učebnica – kompendium, antológia textov s komentármi, načrtávajúca širšie kultúrno-spoločenské súvislosti i užšie premeny a charakter dominantných literárnych žánrov v čase od osvietenstva po modernu v priestore strednej Európy. Učebnica predstavuje procesy a premeny zrodu a rozvoja novodobej slovenskej literatúry paralelne

a v symbióze s literatúrami susedných národov. Komparatívnym čítaním a hľadaním medziliterárnych súvislostí sa odkrývajú nielen individuálne a originálne znaky slovenskej národnej literatúry, ale aj univerzálne, nadnárodné celoeurópske tematické a poetologické dimenzie.

3.1. Dejiny slavistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove skúmame v dvoch líniách. Prvú líniu predstavuje výskum života a diela Pavla Jozefa Šafárika, veľkého Slováka a Slovana, ktorý svojím dielom neustále oslovuje celé generácie bádateľov: jazykovedcov, literárnych vedcov, historikov, archeológov, etnológov. Filozofická fakulta v Prešove spolu s Lekárskou fakultou v Košiciach stáli v roku 1959 pri zrode druhej najstaršej univerzity na Slovensku – Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. Meno tohto veľkého učenca predurčilo aj vedecké zameranie mnohých prešovských bádateľov, ktorí sa k nemu hrdo hlásili a ktorí pokladali za svoju morálnu povinnosť venovať sa výskumu jeho života a diela. Výsledkom tohto vedeckého záujmu sú štyri zborníky príspevkov z vedeckých konferencií, ktoré sa konali pri príležitosti 100. (1961), 125. (1986) a 130. (1991) výročia úmrtia P. J. Šafárika a 200. výročia narodenia (1995). V rámci edície Spisy Pavla Jozefa Šafárika vyšli v slovenskom preklade jeho základné vedecké práce: Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí (1992), Slovanské starožitnosti (1.a 2. časť) (1999, 2009) a Slovanský národopis (1995). Neplánovane vyšla v Matici slovenskej dvojzväzková personálna bibliografia zachytávajúca anotované záznamy o dielach P. J. Šafárika a diel o ňom (2004). Bibliografia vyšla tiež v edícii Spisov Pavla Jozefa Šafárika ako jej 8. zväzok. Súbežne s uvedenými prácami vyšli aj ďalšie publikácie, ktoré sme tiež zaradili do textu. Najväčší úspech sa dosiahol vo vedeckom výskume v rokoch 1961 – 1995, keď sa končí základný výskum života a diela P. J. Šafárika. Pokračuje však vydávanie Spisov podľa schváleného harmonogramu na novozriadenej Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (2007), ktorá prevzala patronát nad vydávaním jeho Spisov, ale aj nad organizovaním vedeckých podujatí pri príležitosti šafárikovských jubileí. V súčasnosti sa pripravuje piaty zväzok Spisov. Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie) pripravila vedecký seminár Pavol Jozef Šafárik – vedec a umelec pri príležitosti 150. výročia smrti (27. januára 2012), na ktorom sa rokovalo v troch blokoch: v spoločensko-politickom, jazykovednom a literárnovednom. Výstupom z tohto seminára bude zborník príspevkov.

Druhú líniu v prehľade dejín slavistiky na FF UP v Prešove predstavuje zriadenie katedry slavistiky ako osobitného pedagogického a vedeckého pracoviska, ktoré znamenalo prirodzené vyústenie slavistických záujmov členov katedry slovenského jazyka a literatúry, hlavného koordinátora šafárikovského výskumu na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Na novozriadenej katedre slavistiky sa v oblasti vedeckého výskumu pozornosť zameriavala na konfrontačný a komparatívny výskum slovenského jazyka a literatúry a troch slovanských jazykov, ktoré mali svoje zastúpenie na katedre v podobe lektorátov: poľský jazyk a literatúra, bieloruský jazyk a literatúra a bulharský jazyk a literatúra. V oblasti pedagogickej činnosti to bola výchova mladých slavistov v rámci študijných programov: dvojodbo-

rová slavistika, jednodborová slavistika a polonistika. Všetky tri študijné programy sa realizovali ako magisterské neučiteľské odbory, ktorých cieľom bola výchova vedeckých pracovníkov, prekladateľov, tlmočníkov, kultúrnych a diplomatických pracovníkov, pracovníkov v oblasti cestovného ruchu a umenia.

V priebehu tých päťdesiatich rokov (1959 – 2009) sa udialo mnoho organizačných zmien, ktoré viedli k vzniku novej Katedry slavistiky FF UPJŠ (1993), Prešovskej univerzity v Prešove (1997), novej Filozofickej fakulty v Košiciach (2007). Tieto zmeny znamenali jednak zánik starých väzieb [Filozofická fakulta v Prešove vystúpila zo zväzku Univerzity P. J. Šafárika a stala sa súčasťou Prešovskej univerzity v Prešove (1997)], jednak organizačné preskupovanie v rámci univerzít, fakúlt i kateder, čo v konečnom dôsledku spôsobilo aj korekcie vedeckých plánov a záujmov, ale aj medzilidských vzťahov. Integrujúcim činiteľom, ktorý ide naprieč týmito zmenami, je v danom prípade slavistika ako osobitná vedná disciplína, zahrnujúca v sebe jazykovedu, literárnu vedu a dejiny literatúry, históriu, etnológiu a archeológiu, pri zrode a rozvoji ktorej v prvej polovici 19. storočia stál náš veľký učenec Pavol Jozef Šafárik. Aj preto je slavistika večne aktuálna a prítlačivá téma.

Štúdia vznikla v rámci vedeckého projektu grantovej agentúry VEGA Dynamické procesy v súčasnej jazykovednej slavistike č. 1/0235/11 (2011–2013).

Slovenská ukrajínistika – súčasný stav výskumu (po roku 1993)

MÁRIA ČIŽMÁROVÁ

1.0. Ukrajínistika má na Slovensku dlhú tradíciu. Jej počiatky siahajú do čias výskumu jazyka, literatúry a folklóru Rusínov-Ukrajincov takých bádateľov ako sú Volodymyr Hnat'uk, Ivan Verchratskyj, Ivan Paňkevyč a ďalší. Jazykovednú a literárnovednú ukrajínistiku reprezentuje najmä *Katedra ukrajínistiky Inštitútu rusistiky, ukrajínistiky a slavistiky* Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, ktorej členovia sa už od jej vzniku v roku 1953 sústreďujú predovšetkým na rozličné aspekty života Rusínov-Ukrajincov, ich jazyk, literatúru, kultúru a dejiny. V riešených grantových projektoch Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (VEGA MŠVVaŠ SR a SAV) a Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (KEGA) sa riešitelia venujú dejinám literatúry od najstarších čias po súčasnosť, výskumu nárečí a spisovného jazyka v konfrontácii so slovanskými jazykmi, ďalej prekladom a vyučovaniu ukrajinského jazyka a literatúry na rôznych